

[A. G. Normann.]

de økonomiske fremskridt ikke sættes over styr ved et hurtigt opstående merforbrug, som så kan give bagslag i løbet af få måneder.

Jeg tror, det er øjensynligt for alle, hvor afgørende for enhver af samfundets parter det er, at erhvervene får de bedst mulige vilkår. Deres velstand bliver samfundets velstand, og enhver borger fra barn til gammel i produktionen eller uden for denne er afhængig deraf. Derfor bør hensynet til erhvervslivet indgå i alle overvejelser i det kommende år som den første og vigtigste del af vor økonomiske politik. Det er måske tidens mest opmuntrende tegn, at den almindelige virketrang nu ikke længere blokeres af spærringer og bånd, og at levedoden derfor i den forløbne periode har kunnet sættes så stærkt i vejret.

I de 3½ år, det radikale venstre har haft medansvar for regeringens økonomiske politik og på vigtige felter ledet denne politiks administration, er det danske samfund ført fra en farlig krise til konsolidering og øget velstand. Vor største opgave bliver nu at hindre, at det vundne ikke letsindigt sættes over styr, men at befolkningens velstand fortsat kan stige, og derfor må erhvervene, arbejdsmarkedets parter, regering og folketing forene deres bestræbelser for at opretholde Danmarks konkurrenceevne over for udlandet og for fortsat at udvise mådehold og ansvarlighed i vor politik indadtil.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 19. oktober, kl. 9 med følgende dagsorden:

- 1) *Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.*
- 2) *Spørgsmål til ministrene.*
- 3) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af overenskomsten af 26. januar 1960 om Den internationale Sammenslutning for økonomisk Udvikling.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

Mødet hævet kl. 18¹⁰.

5. møde.

Onsdag den 19. oktober kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 127).

Forhandlingen genoptoges.

Niels Andersen: Det er allerede fremgået af den debat, der hidtil har været ført af de foregående ordførere, at der er stor enighed om Danmarks udenrigspolitik. Der er enighed om, at vort medlemskab af FN ligesom vort medlemskab af NATO er hovedelementer i vor udenrigspolitik. Det fremgår af statsministerens redegørelse, at man ved vort medlemskab af NATO tilsigter et militært og politisk samarbejde, og jeg kunne egentlig ønske at føje til her ønsket om, at man også tilsigter et økonomisk samarbejde, fordi disse forhold efter min opfattelse hører meget nøje sammen, hvis der skal skabes et virkeligt samarbejde.

Vi hilser også med tilfredshed de bestræbelser, der gør sig gældende i international henseende for at nå frem til indstilling af forsøg med kernevåben, og det er vort håb, at det må lykkes at komme frem til en sådan beslutning.

Ud over disse mere generelle betragtninger om vor udenrigspolitik ligger vi i retsforbundet helt på linje med de synspunkter, der er kommet frem vedrørende udviklingslandene. Vi er enige i, at der her bør ydes en øget hjælp, og jeg vil gerne om

[Niels Andersen.]

det spørgsmål sige, at jeg på linje med det ærede medlem hr. Poul Møller anser det for noget af det bedste at bibringe udviklingslandenes unge mennesker undervisning. Jeg er overbevist om, at det er på det felt, vi kan yde den største hjælp, og på den måde, den kan blive til mest gavn for begge lande. Ud over det er jeg naturligvis indforstået med, at vi yder teknisk bistand både gennem FN og direkte.

Jeg håber også, at vi fortsat vil være i stand til at yde en indsats i det internationale samarbejde for, at atomenergien kan fredeligt udnyttes.

Retsforbundet hilser med tilfredshed de bestræbelser, der udfoldes for at omdanne OEEC, så at målsætningen og virksomheden svarer til de som følge af den økonomiske udvikling ændrede krav og muligheder, og således at Amerika og Canada kommer med. Det vanskeligste punkt inden for disse bestræbelser er ganske givet landbrugsvarernes placering i de større markedsområder i den internationale samhandel, og det er naturligvis kun med glæde, man konstaterer, at regeringen udfolder meget store bestræbelser for at få landbrugsvarerne placeret på lige fod med alle andre varer; her tænker jeg i første række på industrivarer.

Vi er naturligvis i retsforbundet tilfredse med den udvikling, der finder sted nu med hensyn til afviklingen af de tilbageværende restriktioner; og de forhandlinger, der for nylig har været ført i den internationale organisation GATT vedrørende told, håber vi vil medføre, at der sker en hurtigere afvikling af toldsatserne end forudsat i EFTA-traktaten. Vi håber, at denne afvikling vil omfatte ikke alene de lande, der er tilsluttet de syv, men også de lande, der er tilsluttet det centraleuropæiske fællesmarked — og gerne videre ud for den sags skyld — og vi vil opfordre regeringen til at øge bestræbelserne for, at noget sådant finder sted.

Vi vil i det hele taget gerne fra vor side give udtryk for tilfredshed med det spor, den internationale handel er ledet ind i for Danmarks vedkommende, og som betyder, at vi har opgivet den traditionelle beskyttelsespolitik, den beskyttelsespolitik, der begyndte i 1932.

Vi er endvidere enige med regeringen i, at skibsfart og luftfart skal fortsætte ad den

hidtidige liberale linje, og vi anerkender regeringens fordømmelse af en protektionistisk skibsfarts- og luftfartspolitik, som skader den internationale handel og den mellemfolkelige forståelse.

Regeringen udtrykker ønsket om på alle områder at fjerne skrankerne for handelen mellem verdens lande — således udtrykte statsministeren det i sin åbningstale; der ligger jo i denne udtalelse meget vide perspektiver, og disse perspektiver er helt på linje med det, som retsforbundet har kæmpet for gennem mange år.

Hvad angår militærpolitikken, er vi naturligvis glade for, at der mellem de fem demokratiske partier er opnået enighed om forsvarsordningen. Vi hilser med tilfredshed, at ansættelsesvilkårene for det frivillige mandskab er udarbejdet, og håber på en tilstrækkelig tilgang af frivillige, så at tjenestetiden kan nedsættes hurtigst muligt. Vi er i det hele taget på dette område taknemlige for udviklingslinjen i den nye forsvarsordning, en linje, som også er i overensstemmelse med de synspunkter, vi har gjort gældende.

Dernæst vil jeg omtale de mere indrepolitiske spørgsmål. Det, som i denne tid særlig er i brændpunktet, er revisionen af folkepensionsloven. Som følge af nedgangen i pristallet med 4 points så man sig nødsaget til at ændre folkepensionssatserne, og jeg ønsker for så vidt at give udtryk for det helt rimelige i, at folkepensionisterne får andel i den økonomiske ekspansion, der har fundet sted. Det ville være helt urimeligt, om en nedgang i pristallet alene skulle ramme denne befolkningsgruppe, som i forvejen har det mindste.

Der blev af regeringen fremsat et lovforslag i det høje ting om forhøjelse af folkepensionens grundbeløb og forskellige tillæg, en forhøjelse, som var i overensstemmelse med den økonomiske udvikling. Det var imidlertid ikke nok for oppositionspartierne. De bød over — som man udtrykker det — og nu må jeg dog endelig sige, at det, oppositionen foreslår, er det samme, som retsforbundet foreslog, da folkepensionslovforslaget var til behandling i folketinget, nemlig dette, at der ikke skulle være nogen forskel på ydelserne til folkepensionisterne, uanset hvor i landet de bor. Det var der dengang ikke tilslutning til,

[Niels Andersen.]

heller ikke fra oppositionspartierne. Nu har man altså revideret opfattelse i den henseende og er kommet til det samme synspunkt, som retsforbundet dengang anlagde. Det ærede medlem hr. Poul Møller og det ærede medlem hr. Erik Eriksen omtalte i går årsagen til, at vi skal have valget nu, men jeg kan i denne forbindelse ikke lade være med at give udtryk for, at det vist er meget heldigt, at vi får dette valg, for hvis vi skulle fortsætte, sådan som man er begyndt i denne folketingssamling med overbud på mangfoldige områder, ville vi slutte den, ikke med et overskud i statskassen, men med et drønende underskud. Dette være sagt, fordi den opførsel, oppositionen har lagt for dagen, er i modstrid med de bestræbelser, den ellers har udfoldet for at komme frem til en besparelse. Man kan jo ikke undgå at bemærke det omslag, der er sket, og få den tanke, at det er i forbindelse med det forestående valg, det er sket.

I øvrigt er noget af det væsentligste i indenrigspolitikken erhvervenes stilling, og her må man konstatere en fortsat stigning i produktionen. For landbrugserhvervets vedkommende er produktionen øget, og eksporten er i fortsat stigen. Det værste for landbrugseksportens vedkommende er som bekendt de importspæringer, der findes i køberlandene. Vi har oplevet, også her i foråret, et alvorligt fald i smørprisen; i den sidste tid er der dog heldigvis rådet bod herpå, men alt i alt må man sige, at landbrugserhvervets merindtjening har været ret beskedene i forhold til andre erhvervsgrupper. Pr. 1. juli i år skete der en halvering af den engelske bacontold, og resten vil forsvinde i løbet af et år. Det vil trods alt medføre en merindtægt for landbrugserhvervet.

I denne forbindelse kan vi naturligvis kun hilse med meget stor tilfredshed, at der er indgået en handelsaftale mellem Vesttyskland og Danmark, gældende indtil udgangen af 1965. Dermed har regeringen

i virkeligheden indfriet de forhåbninger, som man kunne stille, da forhandlingerne om indtrædelse i frihandelsområdet fandt sted. Da anså man det fra regeringens side for en hovedopgave at sikre afsætningsmulighederne på de to store markeder, henholdsvis England og Vesttyskland. Med undertegnelsen af handelsaftalen mellem Vesttyskland og Danmark har regeringen fuldt ud indfriet det, man kunne forvente. Når man har aftalt afsætningsmulighederne 5-6 år frem i tiden, er det efter min mening så langt, som man overhovedet kunne nå, og jeg er overbevist om, at når vi kommer frem til 1965, vil der også være indtrådt en klaring med hensyn til det nærmere samarbejde mellem de to markedsområder i Europa. Naturligvis håber jeg, der bliver et meget nært samarbejde, et så nært samarbejde, at man kan betegne det som ét stort frihandelsområde. Jeg mener også, at der er gode muligheder for, at det skal finde sted i løbet af disse år. Det vanskeligste punkt i denne henseende har været Frankrigs økonomi, som jo i høj grad er i bedring, således at modstanden fra Frankrigs side efterhånden skulle forsvinde.

Man har altså nu sikret landbrugets afsætning på de to store hovedmarkeder i Europa. Det må naturligvis fortsat være regeringens opgave at arbejde for landbrugets ligestilling i markedsområderne. Vi kender de vanskeligheder, der er forbundet hermed, men hilser for så vidt med stor tilfredshed de bestræbelser, der i denne henseende udfoldes fra regeringens side. Vi ved, at subsidiepolitikken er den værste anstødssten. Det er noget, vi ikke har direkte indflydelse på, men naturligvis kan vi gøre vore synspunkter gældende i de internationale drøftelser om dette spørgsmål.

For industriens vedkommende har der været en glædelig fortsat stigning i produktionen og særlig måske i eksporten. Det første halvår af 1960 gav en merekспорт på ca. 500 mill. kr., hvoraf de 400 mill. kr. hidrører fra industrien og de sidste 100 mill. kr. fra landbrugserhvervet. Man kan

[Niels Andersen.]

vel med nogen begrundelse håbe, at det sidste halvår kan give en mereksport også på ca. 500 mill. kr., og såfremt dette bliver tilfældet, vil eksporten altså stige med over 1 milliard kroner i det år, vi nu er inde i. Det er en stigning på mere end 10 pct. i vor eksport, i virkeligheden en fremragende indsats af vort erhvervsliv.

Et af de afgørende problemer fremover bliver at tilvejebringe de fornødne investeringsmidler. Vi er inde i en udvikling, hvor de tekniske fremskridt sker så hurtigt, at det kan knibe noget at følge med med hensyn til investeringer. Men i den tid, der er forløbet, må man konstatere en ganske enestående stigningstakt i de investeringer, som har fundet sted særlig inden for industrisektoren, og vi kan i denne forbindelse hilse med glæde den stigning, der er sket i opsparingen; den stigning, der er i kontiene både i sparekasser og banker, som omfatter betydeligt flere end årene før, viser, at det danske folk er ved at forstå betydningen af opsparing.

I den tid, der er forløbet, har vi kunnet gennemføre en meget stor afvikling af importreguleringen for industrivarer, og vi har gennemført en modernisering af toldloven, som har betydet, at store dele af vort industrihverv er kommet ud i fri konkurrence, og jeg synes, der i høj grad er grund til at udtale anerkendelse af den måde, som industrierhvervet har løst sin opgave på. Når man tænker tilbage på de dage, da den såkaldte chokrapport blev offentliggjort, hvor man meddelte, at når vi trådte ind i den fri konkurrence, ville ca. 40 pct. af dansk industri være udsat for en nedgang i produktionen, må vi egentlig i dag konstatere, at industrien har klaret sig godt. Jeg har ikke læst i bladene, at der har været nogen standsning af virksomheder, og det skulle nok være blevet meddelt dér, hvis det havde været tilfældet. Det vidner om, at dansk industri er langt, langt bedre rustet til at gå ind i det større frihandelsområde, end vi havde forudset her i Danmark. Det kan kun tillægges industrierhvervets dygtighed. Den målsætning, man dér har sat sig, at være konkurrencedygtig, er i høj grad lykkedes.

Vi må nu konstatere, at den epoke, der begyndte i 1932, er afsluttet, og at den

udvikling, der finder sted fremover, i høj grad vil betyde, at der skabes fri konkurrence, at handelsskrankerne falder.

Det bliver til tider fremført, særlig af oppositionen, at det er meget godt, at vi reviderede toldloven, men at det giver et højere toldprovenu. Jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at hvis tolden i øjeblikket giver et højere provenu, er det nok som følge af en betydelig større import. Det er da ganske givet, at når man importerer så meget, som tilfældet har været, og når lagrene stiger med så store tal, som statistikken viser, skal provenuet give mere i kroner og øre. Men vi ved også, at tolden blev afviklet med 20 pct. pr. 1. juli, og at tolden fortsat skal afvikles, og at dette set på længere sigt vil betyde, at tolden helt forsvinder.

Den tilpasningsproces, som man her har været inde i, og som vil fortsætte, kan man konstatere er forløbet godt hidtil, og man har grund til at regne med, at industrien også vil klare de opgaver, der ligger forude.

Også inden for handel og håndværk har der vist sig overordentlig store evner, og der er på disse områder gennemført en rationalisering, som viser, at disse erhvervsgrupper har en konkurrenceevne, som er ret enestående.

Forudsætningerne for, at erhvervslivet har kunnet tilpasse sig disse nye betingelser, har jo været, at vi i 1957 gennemførte loven om de skattefrie afskrivningsregler og loven om de skattefrie investeringsfonde. Disse love har ganske givet dannet fundamentet for den øgede investering, for denne udbygning af erhvervslivet. Det var ikke alene et spørgsmål i 1957 om at rette økonomien op, men det var i høj grad også et spørgsmål for regeringen om at skabe et nyt og bedre grundlag for en større indtjening, så at økonomiske kriser ikke skulle gentages.

Lad mig i denne forbindelse også nævne ændringen af aktieselskabsbeskatningen, som for mangfoldige erhvervsvirksomheder har betydet en lettelse.

Hvad angår indkomstskattesystemet, er der i den forløbne tid gennemført betydelige ændringer i ligningsloven og i udskrivningsloven. Der er gennemført proportional skat i bykommuner og i forskellige bymæssige landkommuner, i en vis grad også til staten. Kredsen af indkomstskatteydere til staten,

[Niels Andersen.]

der beskattes efter samme princip, altså lige skat eller proportionalsskat, er udvidet, og det er klart kommet til orde fra regeringens side, at man ønsker at gå videre ad den vej, at man ønsker at videreføre proportionalsskatten. Det ligger nu helt klart for alle partier i folketinget, at tiden er inde til en endelig reform af indkomstskatten til staten. Der er jo bred enighed om proportionalsskat for en stadig større del af skatteyderne, hvorved beskatningen af merindtægter lempes, og problemet om sambeskatning vil løses også på denne måde i hvert tilfælde for langt de fleste tilfælde vedkommende.

Der er også enighed om, at formueskattegrænsen skal hæves, og at der må gennemføres en ændring af beskatningen af kooperative selskaber og foreninger, således at der finder en ensartet beskatning sted af disse virksomheder og de private virksomheder.

Der påtænkes også i denne forbindelse, således som det er kommet til udtryk fra statsministerens side, en reform af den amts- og sognekommunale ejendomsbeskatning. Man tilsigter statens og kommunernes overtagelse af de beløb, der hidtil er udskrevet som amtskommunal grundskyld. Dermed vil altså det bortfalde, som har været et politisk stridsspørgsmål igennem mange år. Dermed være naturligvis ikke sagt, at de udgifter, som amtskatterne har dækket, forsvinder, men der sker det, at man forenkler skattesystemet således, at der fremover kun skal være kommuneskat og statsskat. Hermed bortfalder den egentlige amtskat, altså by- og sognekommuner lettes. Staten overtager kommunernes direkte andel af folkepensionen, og det er i og for sig en sund tankegang, der ligger bag dette, for det er vel sundt, at staten påtager sig de opgaver, som der direkte lovgives om.

Jeg vender mig derefter til oppositionens skatteforslag. Således som det i dag fremtræder, må man konstatere, at der er betydelige ændringer; på væsentlige områder er der overensstemmelse mellem oppositionen og regeringen. De synspunkter, der gøres gældende i de rent generelle betragtninger, er jo overensstemmende. Der er derimod ikke enighed om, i hvilken takt skattelettelserne skal finde sted. Men på

et område som f. eks. proportionalsskatten er synspunkterne ikke meget divergerende. Bemærkelsesværdig er også den ændring, oppositionen har foretaget med hensyn til sit syn på børnetilskud og børnefradrag. Der har oppositionen i virkeligheden rettet sig efter regeringens ønsker.

Det ærede medlem hr. Poul Møller gav i går udtryk for, at vi efterhånden havde accepteret oppositionens skatteforslag. Jeg vil gerne her udtale, at det modsatte jo er tilfældet. Da man fra oppositionens side havde konstateret, i hvilken retning vi arbejdede, skyndte man sig at lave et skatteforslag, som var et hestehoved foran det, vi var nået til. Det er sandheden om denne sag.

Der er i oppositionens skatteforslag meget vidtgående præmiering eller begunstigelse af opsparing, og lad mig indrømme straks, at det jo kan lyde meget besnærende og meget tiltalende; men der er dog en ting, man skal gøre sig klart, og det er, at hvis der gøres fuldt ud brug af denne opsparingsbegunstigelse, vil den samlede indkomstskattemasse reduceres ganske væsentligt. Jeg vil egentlig gerne spørge det ærede medlem hr. Poul Møller: hvis nu samtlige de borgere, der har mulighed for det, gør brug af disse begunstigelser med hensyn til opsparing, vil man da være i stand til at nøjes med den 18 pct.s udskrivning, som man nævner i forslaget, eller vil denne udskrivningsprocent blive hævet? Det vil den efter min opfattelse, og hvad er det så, der sker, når man ser nøgternt og realistisk på det?

Det er jo det, at den mand, som ikke kan spare op, den husfader, som måske har flere børn at forsørge og derfor ikke er i stand til det, da skal være med til at betale en højere skat, fordi der er nogle, hvis opsparing skal begunstiges. Jeg kritiserer for så vidt ikke de tanker, der her ligger bag, jeg anerkender i høj grad nødvendigheden af opsparing som grundlag for de øgede investeringer, men jeg stiller bare det spørgsmål, om det er den rigtige vej, om det ikke betyder, at de mennesker, der ikke magter at spare op — dem er der trods alt nogle af — får en større skattebyrde. Hvis det er tilfældet, må jeg nok sige, at det er meget betænkeligt at gennemføre sådanne ændringer.

I det hele taget må man konstatere, at

[Niels Andersen.]

den indtægtsforøgelse, der har fundet sted i Danmark, ikke er kommet alle borgere i landet til gode. Der er adskillige — her tænker jeg på de mindste indtægter i landbrugserhvervet, og jeg tænker også på de lavest lønnede lønmodtager — som ikke har fået andel i indtægtsforøgelsen, og det kan ikke være rimeligt, at disse mennesker skal have en øget skattebyrde, for at man skal kunne begunstige de mennesker, som evner at spare. Men jeg vil gerne være med til at se fordomsfrit på hele dette problem, fordi jeg erkender, at opsparingen er en overordentlig vigtig faktor for de investeringer, der skal finde sted, for at vi kan udnytte de muligheder, der foreligger.

Jeg vil i øvrigt i forbindelse med oppositionens skatteforslag gøre opmærksom på, at der jo kommer betydeligt øgede udgifter i forbindelse med folkepensionen. Jeg ved ikke, om oppositionen har medregnet denne øgede udgift. Selv om man ikke ændrede satserne, hvilket man nu altså imidlertid gør, ville denne byrde jo øges år for år, fordi der i denne befolkningsgruppe bliver stadig flere og flere mennesker.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på et forhold mere, som man bliver nødt til at se i øjnene, nemlig de statsansattes lønvilkår. Man kan gå ud fra som givet, at der inden så forfærdelig længe optages forhandlinger om ændringer i disse lønninger, og jeg tror næsten også, jeg tør spå, at resultatet vil blive betydeligt øgede udgifter for staten. Har man regnet med det i det skatteforslag, som man har fremsat?

Endvidere kan man i henhold til statsministerens redegørelse regne med, at der vil blive øgede udgifter i de kommende år på et så betydningsfuldt område som trafikområdet. Trafikproblemerne presser sig på, og det er indlysende for enhver, at der også her vil blive tale om øgede investeringer. Det fremgår også med al tydelig klarhed af statsministerens redegørelse, at vi må påregne øgede udgifter til sundhedsvæsenet i den kommende tid, og at vi må regne med meget øgede udgifter til uddannelse. Har man regnet med disse øgede udgifter i det skatteformforslag, som oppositionen har fremsat? Har man ikke det, men vil gennemføre denne betydelige skattenedsættelse, mens man samtidig står

over for at skulle løse disse opgaver, som jeg vil mene der er fuld enighed om skal løses, så betyder denne forcerede skattenedsættelse, at staten bliver tvunget til at låne penge, og det kan da ikke være den vej, vi skal gå. Man må tage hensyn til disse forhold, når man skal vurdere de problemer, man behandler i forbindelse med nedsættelsen af skatten.

Det er på nuværende tidspunkt umuligt at forudsige, med hvor stort et beløb det vil være forsvarligt at lette skatterne. Den orden, der er skabt i landets økonomi, må opretholdes. Den må opretholdes, fordi det er forudsætningen for, at vi fortsat kan have en god beskæftigelse. Den situation, der er opnået i Danmark i denne henseende, er jo enestående, og den er lykkelig. Det, at der er brug for alle hænder, er menneskelig set et meget stort gode, som vi under ingen omstændigheder må sætte over styr; man må ikke sætte det over styr bare ved letsindigheder i skattepolitikken. Sandheden er jo, at hvis staten skal til at låne eller udskrive ekstraordinære skatter, fordi der disponeres forkert, vil det uvægerligt betyde en stagnation i selve udbygningen af vort erhvervsliv, og det igen vil skabe arbejdsløshed. Derfor er det magtpåliggende for regeringspartierne — jeg vil også gerne understrege, at det er magtpåliggende for retsforbundet — at man opretholder den orden, der nu er tilvejebragt, og at man bestræber sig for at bevare den fulde beskæftigelse. Hvad angår det store problem, som vi for år tilbage diskuterede ved enhver politisk sammenkomst, nemlig de store årgange, ja, så er de jo i dag et absolut gode for landet.

Oppositionens skatteforslag er jo beregnet på grundlag af det budget, der foreligger, men man må jo huske, at det er kun en forudberegning; man kan ikke gå ud fra som givet, at et sådant budget holder. Der kan ske ting, som medfører betydelige ændringer i et sådant budget, det har vi tidligere været vidne til. Anlægsarbejder og afdrag på gæld må afholdes af hvert års skatteindtægter, ellers skal der stiftes ny gæld. Må jeg i den forbindelse minde om, at i de sidste 3 år er den samlede statsgæld nedsat med ca. 1 100 mill. kr., og skal man ikke i gode tider nedbringe sin gæld, hvornår skal man så? Hvad betyder denne nedsættelse af stats-

[Niels Andersen.]

gælden? Ja, i 1957 havde staten en udgift på statens rentekonto på 72 mill. kr. I det finansår, vi er inde i, regner man med en indtægt på rentekontoen på 26 mill. kr. Det er en varig forbedring på næsten 100 mill. kr. Det er også en udvikling, som vil komme landets borgere til gode, og som i længden, hvis den fortsætter, vil betyde skattenedsættelse. Når vi diskuterer skattepolitik i dag, er spørgsmålet for så vidt: skal vi nedsætte skatterne øjeblikkeligt med et stort beløb med risiko for at skabe et finansieringsbehov, eller skal vi ekstraordinært afbetale på statsgælden? Det er i virkeligheden problemstillingen. Og hvad er det, vi gør? Hvad er det, regeringen har gjort? Nøjagtig det samme, som man vil gøre i enhver god familie, når man har gode indtægter: man afbetaler på sin gæld. Jeg vil gerne spørge oppositionens ordførere, om de har taget hensyn til disse forhold i deres skatteforslag.

Det fremgår endvidere af statsministerens redegørelse, at regeringen vil fremlægge en plan og en vurdering af de store trafikopgaver, som i de næste årtier vil lægge beslag på væsentlig større beløb end hidtil. Lad mig lige i denne forbindelse komme med et lille suk: får vi snart begyndt projekteringen af Store-Bæltsbroen? Den trænger sig på med større og større kraft.

Vi hilser endvidere med tilfredshed, at man bestræber sig på en omlægning og rationalisering af statsbanerne, så at denne statsinstitution efterhånden kan komme til at hvile i sig selv økonomisk. De bestræbelser, der har været udfoldet indtil nu, har jo givet gode resultater, og det spor, man er inde i, er uden tvivl rigtigt. Man kan forudse den dag, da der er balance på dette område.

På undervisningsområdet er der en lang række opgaver med udbygning af folkeskolen, gymnasieskolen, forskellige erhvervsskoler, universiteter og andre højere læreanstalter, og der vil i henhold til det, statsministeren fremførte, blive fremlagt en samlet dispositionsplan for de nærmest kommende år. Det er opgaver, som retsforbundet kan medvirke til at løse.

Når vi i dag står over for et valg, er det jo nærliggende at konstatere, at ved de valg, der er foregået i tiden fra krigens afslutning i 1945 til 1957, har man altid stået foran et

stort økonomisk problem; enten har der været underskud i valutabeholdningen, eller der har været underskud i statskassen. I dag er stillingen den modsatte. For første gang igennem mange år går vi i dag ikke ud til befolkningen og siger: vi står over for at skulle løse et sådant stort problem, og vi kan vente, at der skal nye skatter eller nye finanspolitiske foranstaltninger til. Nej, i dag er situationen den modsatte; i dag kappes vi ligefrem om at tilbyde befolkningen nedsættelse af skatterne. Det er en fuldstændig ændring af landets økonomiske situation.

På en lang, lang række områder må vi med den øjeblikkelige status notere, at situationen er gunstig; det gælder selve statsøkonomien, hvor der er orden; det gælder valutaregnskabet, som jo er bedret betydeligt i den forløbne tid; det gælder produktionen, som er undergået en stadig stigning, og det gælder ikke mindst eksporten. Investeringerne er foretaget i meget stort omfang og i en hurtig takt, opsparingen er øget, byggeriet er også øget; ved de nye boligloves gennemførelse har det vist sig, at boligbyggeriet har antaget et større omfang end hidtil, og inden for erhvervsbyggeriet har der været en ganske kolossal udvikling. Selv om denne udvikling har fundet sted, er det lykkedes i nogen grad at opretholde et stabilt prisniveau.

Hvis vi sammenligner tiden igennem de sidste 3 år med den tid, da regeringen Erik Eriksen havde magten i landet, ja, så er prisniveauet jo anderledes stabilt, end det var dengang; pristallet er kun steget halvt så stærkt; skatterne er gået ned. Selv om oppositionen hævder, at der er udskrevet 2 000 mill. kr. mere i skat, er sandheden jo den, at hvis vi i dag havde haft de samme skattesatser, som vi havde i 1957, ville vi i indeværende finansår være kommet af med mellem 600 og 700 mill. kr. mere i skat.

Men hvorfor er skatterne i kroner og øre steget? Ene og alene på grund af befolkningens større indtjening. I denne forbindelse vil jeg gerne minde om, at skatterne kun er skyggen af de udgiftslove, som vi vedtager her i folketinget, og i den henseende har venstre og de konservative jo ikke holdt sig tilbage. Det område, hvor udgifterne er steget stærkest i den tid, der er gået, er folkepensionen, hvortil udgiften i de sidste 3 år er steget med 682 mill. kr. Og

[Niels Andersen.]

på mangfoldige andre områder har venstre og de konservative stemt for en lovgivning, som har medført øgede udgifter. Det viser sig jo også nu ved revisionerne af folkepensionen, at venstre og de konservative ikke holder sig tilbage. Jeg ved ikke, om det kan kaldes forsvarligt, at man angriber det stigende forbrug af kroner, når man samtidig har været med til at stemme for, at dette forbrug finder sted. Det er i hvert fald ikke en ansvarsfuld agitation. Man må imidlertid ud over det, jeg her har nævnt, konstatere, at der er skabt frihed på væsentlige områder; her tænker jeg først og fremmest på liberaliseringen og på den bane, toldpolitikken er ført ind i, og som betyder, at der er gennemført en liberal politik.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen spurgte i går: hvad er det andet end socialistisk politik, I har lavet? Jeg vil gerne minde det ærede medlem hr. Erik Eriksen om den politik, der er gennemført på det handelspolitiske område. Jeg kan kun undre mig over, at partiet venstre ikke ville være med til at gennemføre denne gennemgribende liberalisering af vor handelspolitik. Det står i hvert fald for mig som en gåde, at det parti, der gennem mange, mange år mente at have førstepladsen som liberalt parti, ikke ville være med, men tværtimod ville ind i de seks, som jo i langt, langt højere grad, end vi hidtil har kendt, er et protektionistisk foretagende, er et planøkonomisk foretagende. Man kan undre sig over venstres stillingtagen i dette spørgsmål, når man hører statskonsulenten i Bonn udtale sig noget i retning af, at hvis vi var kommet ind i de seks, havde vi måttet forudse, at den høje ydre toldmur inden for de seks ville ned-sætte vor import fra England, og at dette igen ville medføre, at vi ville miste en del af det engelske marked, og når samtidig den samme statskonsulent siger om dansk landbrugs muligheder for at afsætte sin baconproduktion, at vi kunne ikke sælge ét baconsvin til Vesttyskland. Hvad er det dog for en stilling, venstre har taget i denne sag?

Må jeg i denne forbindelse understrege, at det er hverken venstres eller den Pinstrupske linje inden for landbrugsorganisationerne, der har varetaget landbrugets interesser i denne sag. Det har ene og alene været regeringen, og det danske landbrugserhverv kan

takke regeringen for den indsats, der er øvet på dette område ... (*Sønderup*: Det behøver vi ikke!) ... Jeg undrer mig slet ikke over, at det ærede medlem hr. Sønderup ikke vil takke. Jeg hørte godt nok i går det ærede medlem hr. Sønderup beklage sig over de vilkår, dansk landbrug har haft under denne regering, og fremføre en grædekoneagtig beklagelse, sådan som sædvanen er inden for disse kredse. Men jeg må meget stærkt advare det ærede medlem hr. Sønderup og venstres blade i al almindelighed mod at sprede den pessimisme i landbrugskredse, som de gør. Det tjener nemlig ikke landet, at man prøver på at tegne billedet så mørkt på trods af, at der dog på adskillige områder er lyspunkter også for landbrugserhvervet. Hvis man positivt vil arbejde med i de internationale forhandlinger på at skabe bedre afsætningsmuligheder for landbrugserhvervet, kan vi kun gå en lysere tid i møde.

Det er imidlertid betegnende for venstres talsmænd i al almindelighed, at de søger at lægge et røgslør over de kendsgerninger, der foreligger, og det er også betegnende, at det er så overordentlig vanskeligt for os inden for retsforbundet at få venstres talsmænd i tale ude omkring i landet. Jeg kan nævne et eksempel i så henseende fra den allersidste tid. Jeg står tilfældigvis med et brev i lommen, som jeg har modtaget fra AOF i Odense. Jeg havde givet tilsagn om sammen med statsministeren og de ærede medlemmer hr. Baunsgaard og hr. Foged at tale ved et stort møde om beskatningsforhold. AOF skrev så til mig — jeg udbeder mig formandens tilladelse til at citere —:

„Da det konservative folkeparti har vægret sig ved at deltage i mødet, og da venstre nu trods givet tilsagn også har trukket sig tilbage, ...“ annullerer man mødet.

Det er de vilkår, man giver retsforbundet ude omkring i landet. Man ønsker ingen møder med os på ligé fod, man ønsker ikke at give afkald på den fortrinssstilling, man har i den presse, som jo dækker store dele af landet. Retsforbundets eneste ønske er at mødes på lige fod med de herrer repræsentanter for venstre.

Må jeg endvidere sige vedrørende den politik, der er ført, og som det ærede medlem hr. Erik Eriksen i går betegnede som

[Niels Andersen.]

socialistisk, at foruden at vi med julle af 1957 rettede økonomien i Danmark op, gennemførte vi regler om afskrivninger og investeringsfonds, som har været aldeles afgørende for opbygningen af produktionsapparatet. Vi har gennemført en boliglovgivning, som kun kan betegnes som liberal, og hvorved den direkte statsfinansiering afvikles, også en liberal udvikling. Handelspolitikken har jeg nævnt. Afviklingen af statsfinansieringen til landbrugerhvervet og til fiskerierhvervet ved oprettelse af finansieringsinstitutioner på disse områder betyder også en liberal udvikling.

Dertil kommer, at vi har gennemført en række love, som betyder, at samfundsskabte midler i højere grad inddrages i samfundets kasse til afløsning af skatterne, og det er jo betegnende, at venstre og de konservative ikke ønsker at være med på dette område. Selv hvor der er tale om så store gevinster, som den sidste tid har vist, så helt urimelige fortjenester, ønsker venstre og de konservative at værne den udbytningsmulighed, der i høj grad er blevet klarlagt for hele befolkningen. Selv om man f. eks. konstaterer, at en byggegrund, der for 5 år siden kunne købes for 15 000 kr., for nylig er blevet solgt for 132 000 kr., vil man ikke være med til at tage så meget som en rød øre heraf. Den slags fortjenester ønsker man at værne. Forleden deltog jeg i en diskussion i radioen, hvorunder den højtærede finansminister fremdrog som eksempel en ejendom, som i 1955 var købt for 122 000 kr. og nu er solgt for 700 000 kr. Den slags fortjenester ønsker venstre og de konservative at værne.

Det er i virkeligheden på dette punkt, skillelinjen i dansk politik går i dag. Det er jo betegnende, at det er de gamle højreinteresser, der i dag værnes af venstre og de konservative. Skønt venstre og højre i gamle dage repræsenterede modsætningerne i dansk politik, ser man i dag venstre og de konservative hånd i hånd værne om det gamle højres interesser. Det er jo sandheden om den skillelinje, der i dag er i dansk politik. En fortjeneste som den, jeg før nævnte, på 578 000 kr., som er det samme som en livsindtægt for en husmand eller en lønmodtager, ønsker man fra venstres og konservativ side skal være fuldkommen skattefri; den vil man ikke være med til at

røre ved; men man har aldrig næret betænkeligheder ved at lægge indkomstskat på livsindtægten. Det er forskellen, og det er for så vidt perspektivet i den politik, som venstre og de konservative ønsker at føre.

Jeg har ikke noget imod, at denne linje bliver trukket op, og jeg har ikke nogen som helst betænkelighed med hensyn til vælgerens dom i den henseende. Der er på mangfoldige områder ført en liberal politik. Der er ført en politik, som venstre så udmærket kunne have været med til, hvis ellers de havde villet, hvis ikke det for dem for alt i verden havde drejet sig om at skabe et modsætningsforhold til den førte politik.

Det fremgår af statsministerens redegørelse, at den stærke velstandsstigning vil medføre stigende indtægter for staten, og at disse indtægter vil stige endnu stærkere end udgifterne. I takt dermed og under hensyn til landets økonomi er der mulighed for en lempelse af indkomstbeskatningen. Retsforbundet vil i høj grad være med til at sætte indkomstskatterne ned. Vi har anlagt den politik, der nu er ført, netop med henblik på at skabe de bedste, de største muligheder for at få denne indkomstskat bragt ned. De sidste 3 års udvikling har medført en vældig økonomisk ekspansion med stærkt stigende indtægter såvel for landet som helhed som for store dele af landets befolkning. Forbruget er steget væsentligt og levestandarden hævet.

Alt dette er udtryk for, at der i Danmark er et sundt og dygtigt erhvervsliv; men det må være berettiget at gøre opmærksom på, at denne udvikling i sig selv bærer kimen til nye kriser som følge af øgede gældsstiftelser og øgede forpligtelser. Vi har igennem mange år været vidne til, at krise har afløst krise, så der måtte foretages finanspolitiske indgreb, der har haft en hæmmende og stagnerende indflydelse på udviklingen. Det må derfor være et ufravigeligt krav fra retsforbundets side, at man skaber den økonomiske bundsikring, der kan hindre sådanne kriser.

De gode tider inspirerer til øget gældsstiftelse, og såfremt de større indtjeningsmuligheder blot resulterer heri, således at kapitalforpligtelserne øges i takt med de større indtjeningsmuligheder, vil fremgangen resultere i et stadig stigende omkostningsniveau.

[Niels Andersen.]

Derfor må vort krav om en inddragning af renten af de samfundsskabte værdier til udskydelse af skatterne gennemføres. De love, der i den henseende er gennemført — her tænker jeg på loven om grundværdistigningsskyld og loven om ejendomsbeskatning i byerne — vil bidrage til en udvikling i den rigtige retning. Men jeg ønsker at understrege, at såfremt de pågældende love ikke er tilstrækkelige til at inddrage renten af den fremtidige værdistigning i jorden, må vurderingerne ændres, således at de kommer i overensstemmelse med de faktiske handelspriser.

Vi hilser med tilfredshed, at regeringen agter at gennemføre det af indenrigsministeren i sidste samling fremsatte lovforslag om bortsalg af jord i offentlig eje. Det vil gøre det muligt at erhverve en boplads eller en grund til erhvervsudøvelse uden købesum, blot ved at man påtager sig den forpligtelse at svare rente af den til enhver tid værende jordværdi.

I forlængelse af denne lovgivning vil det være ønskeligt, at man også får gennemført en lovgivning, som gør det muligt, at jord i privat eje kan overtages på de samme vilkår.

Med den stigning i jordværdierne, vi i de sidste 2 år har været vidne til, må det være indlysende for alle, at dette problem skal løses. Såfremt man ønsker at skabe et samfund, hvor landets borgere i højere grad kan få lov at beholde udbyttet af deres arbejde, er der ingen anden vej at gå. En videre lovgivning på dette område vil medføre, at skatterne i stigende takt kan afløses af jordrenten — at landets jord kommer i den bedst mulige anvendelse — og at udbytningensmulighederne på dette felt forsvinder. Ungdommen vil blive stillet mere lige med landets ældre medborgere, fordi gældsstiftelsen og den dermed følgende byrde formindskes. Og man når frem til et mere retfærdigt grundlag for de offentlige midlers tilvejebringelse, end tilfældet er med vort nuværende indkomstskattesystem.

Det er ikke nok, at man påtænker en skattereform for vort indkomstskattesystems vedkommende. Der er vid politisk enighed om, at de urimeligheder, der er i dette system, skal fjernes, men hovedsynspunktet må være, at man må tilstræbe en

afvikling af systemet, fordi det beskatter arbejde, flid og dygtighed. Vi må efterhånden nå frem til det retfærdige system, som grundskyld er, hvor man svarer en afgift, der står i forhold til den jordværdi, man har ejendomsret til.

Vi vil for retsforbundets vedkommende medvirke til at gennemføre en skattereform, der fjerner de værste urimeligheder i vort indkomstskattesystem, således at vi kan komme frem til en porportional skat — en lige skat — således at sambeskatningsproblemet løses, og således at de indtægter, der ingen skatteevne har, fritages for skat.

Retsforbundet vil også være med til at fjerne den gevækst i vor skattelovgivning, der vedrører ungdomsopsparringen. I forbindelse hermed kan det være nyttigt at appellere til vore pengeinstitutter om at medvirke til en opmuntring af den ungdom, der sparer op, ved at hæve indlånsrenten for sådanne konti.

For de indirekte skatters vedkommende må vi søge at komme frem til en begyndende afvikling af den urimelige tøjsskat, der jo særlig tungt hviler på familier med børn. Denne skat rammer urimeligt, fordi den er lagt på varer, der er nødvendige for alle. Vi ønsker fortsat at medvirke til en skattelovgivning, der opmuntrer til øget indsats og øget produktion, og vi anser det derfor for en nærliggende opgave at lette skatten på de områder, hvor den særlig tynger arbejde og forbrug.

Med de stadig stigende indtægter, der flyder til staten gennem beskatning af motorkøretøjer, er det rimeligt at fremsætte den tanke, om ikke tiden er inde til at fjerne skatten på de områder, hvor denne beskatning betyder en forøgelse af transportudgifterne og dermed omkostningsniveauet. Jeg tænker i denne forbindelse på de varevogne, som efterhånden mange landmænd og håndværkere og lignende erhvervsudøvere betjener sig af. Man må se i øjnene, at varevognene i dag har afløst tidligere transportmidler som f. eks. hestekøretøjer, som jo ingen tænkte på at belægge med nogen skat. Det må være nødvendigt for lovgivningsmagten at følge med i udviklingen også på dette område og ikke hæmme erhvervsudøvelsen ved opretholdelse af den tyngende beskatning.

I det hele taget må man erkende, at

[Niels Andersen.]

sådan som udviklingen har fundet sted, er det vort landbrugserhverv, der har fået den mindste andel af velstandsstigningen som følge af de ganske særlige forhold, der gør sig gældende for landbrugets afsætningsvilkår. Det må derfor være en opgave for regeringen i videst mulig udstrækning at ændre lovgivningen på de områder, hvor den rammer landbruget uforholdsmæssig hårdt sammenlignet med andre erhverv.

Foruden de lettelser, der kan foranstalles på transportområdet, vil jeg også gerne gøre opmærksom på de toldsætter, der tynger de varer, der er nødvendige i landbrugserhvervet. Selv om vi for nylig har gennemført en toldrevision, der fjernede tolden for adskillige af landbrugsvarerne, er der endnu noget tilbage, og i de internationale forhandlinger må det tilstræbes helt at få fjernet disse toldsætter.

Vor indtræden i frihandelsområdet som indledning til gennemførelse af frihandel mellem alle verdens lande er helt i overensstemmelse med den udvikling, retsforbundet har arbejdet for. Der vil her ske en udvikling, som er ensbetydende med, at handelsskranker fjernes, hvorved der skabes ens muligheder og lige vilkår for landets erhvervsudøvere. Vi ønsker fortsat at bekæmpe alle særrettigheder, hvad enten de skyldes lovgivningsmagt eller organisationsmagt eller kapitalmagt. Statens opgave må være den overalt at sikre den personlige frihed, således at mulighederne såvel for erhverv som for de enkelte borgere bliver ens.

Retsforbundet har for første gang delta- get i et regeringssamarbejde, og vi har igennem dette samarbejde været med til på de mest betydningsfulde områder at skabe en ny udvikling. Vi vil fortsat tilstræbe at få indflydelse på en videre udbygning af denne politik. Vort mål er fortsat at arbejde for at skabe en retsstat, hvor samfundet først og fremmest anvender de fællesskabte værdier til dækning af de udgifter, der er forbundet med løsning af de fælles opgaver.

På dette grundlag vil det være muligt for det enkelte menneske at bevare ejendomsretten til det, som den enkelte skaber ved sit arbejde. På dette grundlag vil udbytningsmulighederne forsvinde. Vi ønsker at gennemføre en lovgivning, som giver landets borgere den personlige frihed, der kun er begrænset af, at andre borgere har en tilsvarende frihed. Det vil sige, at vi fortsat vil bekæmpe særrettigheder, særfordele og monopoler og skabe et samfund, hvor mulighederne og vilkårene er ens for alle borgere og for alle erhverv; vi ønsker at skabe et samfund, hvor den personlige frihed er drivkraften, og at indskrænke statens opgaver til det, der er fællesopgaver og bedst kan løses af os alle i fællesskab, og det er vort håb, at den tid, der nu er forløbet, har gjort det helt klart for det danske folk, at der er kommet noget nyt i dansk politik. Dette nye er retsforbundet, og vi kan med rette hævde, at det blev bedre, da retsforbundet kom med. Men det kan blive endnu bedre, hvis retsforbundets indflydelse øges.

Fuglsang: Vi lever i en tid, hvor næsten hver dag bringer bud om nye erobringer for det menneskelige snilde. Nye naturkræfter underkastes menneskenes vilje, nye automatiske maskiner skaber på én gang forudsætninger for at gøre det fysiske slid lettere og samtidig for en hidtil ukendt velstand. Vi kan ved hjælp af elektronregnemaskiner foretage beregninger af en størrelse og i et tempo, hvor den menneskelige hjerne ikke slår til. Kemikerne er i stand til at fremstille stoffer med egenskaber, man på forhånd ønsker og har brug for. Vi står takket være raketnikken på tærskelen til rumalderen. Men det jævne menneske føler sig alligevel ikke rigtig hverken glad eller tryk ved denne svimlende udviklings vidnesbyrd om vor formåen og vore evner. Vi har set automatiseringen blive mødt med strejker, fordi den fremfor at gøre arbejdet lettere og mere indholdsrigt gør det opslidende og

[Fuglsang.]

ensformigt, og fordi den velstand, der skabes, kun bliver til gavn for de få, men hverken betyder tryghed eller bedre levefod for de mange.

Det er for at se på vor aktuelle situation vel tilgiveligt, at den højtærede statsminister og regeringspartierne helst vil dvæle ved de øjeblikkelige gode tider, men man må ikke glemme, som bl. a. den højtærede statsminister selv har peget på det, at det i det nuværende samfund er med konjunkturerne som med årstiderne, at de stadig skifter. Ja, vi vil komme til at se den nuværende konjunktur som et højdepunkt i en bølgebevægelse, der meget snart kan toppe. Allerede nu konstateres der foruroligende tegn herpå, bl. a. i form af en begyndende afslapning i verdenshandelen. Fra USA, der jo er retningsgivende for vor del af verden, meldes om begyndende afsætningsvanskeligheder, bl. a. om biler, der hober sig op; der meldes om, at stålindustrien kun arbejder med 50 pct. af sin kapacitet, om tegn på stigning i arbejdsløsheden o. s. v. Og fra England kan der meldes om lignende tendenser.

Med hensyn til vort lands økonomi pegede statsministeren på forringelsen i vort bytteforhold, og nu sidst er der fra den internationale levnedsmiddelorganisation FAO kommet alarmerende meddelelser om kommende afsætningsvanskeligheder for landbrugsprodukter. I øvrigt må de gode tider ses og bedømmes i forbindelse med dannelsen af de store markedsområder; selv om begge disse består af medlemsstater af NATO, står de reelt over for hinanden som to handelskrigsblokke. Den konjunktur, vi er inde i, med dens rekordinvesteringer i industri, erhverv, byggeri, udbygning af transportmidler, bl. a. tankbådsbyggeriet, er så at sige de enkelte landes forberedelse og rustning til en handelskrigs ubønhørlige konsekvenser.

Med rette har mange i vort land spurgt: hvad med os, når de to hæere, der nu stiller op, rigtig tørner sammen og vort hjemmemarked bliver en af slagmarkerne? Og dette vil ikke ændres, selv om det usandsynlige skulle ske, at de to områder fandt hinanden. Også da ville de samme stormagter stå over for hinanden på vor industris afsætningsområde, ikke mindst på det hjemlige. Det

bliver i udpræget grad de største, mest kapitalstærke monopolers krig mod hinanden og mod de små, der står dem i vejen. Det bliver en ubønhørlig kamp, hvor hverken venskabstraktater eller moralske hensyn tæller. Det ligger allerede i traktaternes tekst, efter hvilken vi f. eks. skal blotte vort industrimarked for deres overlegne konkurrence, uden at de agter at gøre blot nogenlunde gengæld med hensyn til den for os så nødvendige landbrugsvarer-eksport.

Vi har allerede fået en forsmag på, hvad vi kan vente af venskabsbeviser fra vore allierede: Tysklands krig mod vort SAS i deres eget Lufthansas interesse og USAs diskriminering af vor skibsfart i deres store rederiers interesse. Disse forhold understreger endnu en gang den fare, som ikke alene vi, men de sagkyndiges undersøgelser pegede på, før vi tiltrådte frihandelsområdet, at der ville opstå: faren for en lang række danske virksomheder og dermed for en betydelig arbejdsløshed. Fra arbejdsgiverside bruger man allerede nu talen om den skærpede konkurrence som argument mod arbejdernes berettigede lønkrav, uden at noget andet parti end kommunisterne har støttet fagbevægelsens krav om kontrol med monopoler, priser og avancer.

Det, som vel mest ængster menneskene ved teknikkens fremskridt, er for det første spørgsmålet: hvor bliver der plads til os i denne udvikling? Og dernæst: hvad med os, om disse fremskridt bliver sat ind i en stor-krig? Hvad om den atomkraft, der kunne drive fremtidens vældige kraftværker, ved hjælp af de raketter, der kunne føre os til fjerne kloder, blev bragt til eksplosion over store byer og tæt befolkede områder? Vore aviser, der endnu en gang ganske åbenbart betragter det som deres opgave at skildre tingene sådan, som det passer i de herskende kredses interesser, bl. a. med hensyn til at opretholde den kolde krig, som krigsmaterielleverandørerne tjener tykt på, har travlt med at fortælle, at ministerpræsident Khrustjev i FN skulle have truet med krig.

Hvad sagde da i virkeligheden Khrustjev? Han sagde bl. a. i talen den 13. oktober, at hvis de, altså vestmagterne, begynder en krig, vil vi, Sovjetunionen, slå igen. Men hvordan kan det være en trussel? Hvor tit er vi ikke blevet forsikret om, at NATO

[Fuglsang.]

ikke begynder krig, at NATO ikke er aggressiv. Khrustjev sagde, at der var nogle, der påstod, at han skulle have truet med krig. „Nej,“ sagde han videre, „det passer ikke, det, jeg gør, er, at jeg realistisk forudsiger fremtiden, at hvis ikke de, der er ansvarlige, forstår den reelle situation og skaber forudsætninger for en overenskomst om afrustning, så bliver tingene endnu vanskeligere, for så kommer der en oprustning, og enhver oprustning fører i sidste ende til et militært opgør.“

Men her er vi også ved det, som man gerne ville drukne ved at tale om andre ting, det, som er baggrunden for hele debatten, nemlig det afrustningsforslag, som alle nationer for bare ét år siden havde stemt for, og som Sovjetunionen ønskede genoptaget. Sådan er sandheden, at fremfor at true fremholdt Sovjetunionens repræsentant netop den fare, der faktisk er der, og som ængster millioner af mennesker verden over, om ikke en afrustning bliver gennemført.

Den sandhed, som åbenbart er så ilde hørt, er, at der verden over ødes milliardbeløb, videnskabeligt snilde og menneskelig arbejdskraft på militær og krigsmateriel; og det er ikke alene i Sovjetunionen, som Khrustjev nævnte, men også i USA, at der arbejdes i store fabrikker med at lave raketter, der kan bære atomladninger, og man fremstiller dem på løbende bånd. For mig er det en langt større forbrydelse at fortie dette for menneskene, end det er at tale.

Det er forståeligt, at mange mennesker over for disse økonomiske og militære perspektiver bliver bange for udviklingen, og at mange vender sig mod den som et onde; men maskiner og teknik er selvfølgelig hverken onde eller gode, de er menneskeværk, og de er det, som menneskene gør dem til. Det, som i vort samfund er galt, er, at maskiner, der er produkter af mange menneskers fælles åndelige og fysiske arbejde, som hver for sig producerer for måske tusinder af menneskers behov, og som kan være afgørende for millioner af menneskers skæbne, ikke er disse menneskers fælles ejendom, men ejes af et stadig mindre antal rigmænd og udnyttes ud fra disses snævraste interesser. Det er bl. a. det

forhold, der gør, at når man i visse kredse taler om forholdsregler for at overvinde det, man af angst for ordet krise kalder depression, så er det ikke øgning af befolkningens købekraft, men større rustningsudgifter, man tænker på. Og omvendt, det er under sådanne forhold, at ethvert tegn på afspænding medfører uro og kursfald på børserne.

Det, som er galt, er, at teknikken er løbet fra vore samfundsforhold og har gjort dem håbløst forældede og derfor kræver dem erstattet af nye, mere tidssvarende, men det vil sige, at den endelige løsning af vor tids brændende spørgsmål ligger ud over det bestående samfunds grænser i skabelsen af et nyt socialistisk samfund. Det, som sammen med den tekniske udvikling præger vor tid, er, at denne ændring er i gang. Det, som kendetegner verden nu ved overgangen til 1960ernes tiår, er i alle lande en bred folkesamling mod de herskende monopolklasser og deres politik, et politisk ryk til venstre. Det gælder, omend naturligvis under forskellige former, overalt også i vor del af verden.

Når den borgerlige opposition nu op til valget har haft så travlt med at pynte sin sociale facade lidt op, er en af årsagerne dertil de nylig afholdte svenske valg med fremgang for begge de to arbejderpartier, overhovedet for venstrefløjens i svensk politik, og vælgernes hårde og klare dom over højrepartiets asociale linje. I Finland gav de finske kommunevalg kommunisterne 407 000 stemmer mod 230 000 ved valgene i 1956 og bekræftede således, at vort parti stadig er Finlands førende. Dette resultat er i sig selv et kraftigt svar til dem, der herfra har så ondt af Finlands neutrale stilling. Mon dog ikke finnerne selv — det drejer sig ikke blot om dem, der stemmer på os, men om mange andre som f. eks. præsident Kekkonen — skulle have bedre muligheder for at kunne vurdere betydningen af sameksistens, neutralitet og samarbejde både til øst og vest, end dem, der henedefra er så ivrige efter endnu en gang at få Finland gjort til front i de vestlige stormagters militære eventyrplaner mod Sovjetunionen.

Endnu en meget bemærkelsesværdig udvikling kom til udtryk på selve det engelske arbejderpartis sidste årsmøde. Her led

[Fuglsang.]

partiets højre fløj og dets leder, Gaitskell, nederlag, idet et flertal afviste ledelsens forslag om dels at give parlamentsgruppen fuldmagt til at træffe principielle afgørelser, dels at partiet skulle godkende engelsk atomvæbning. I stedet for vedtoges efter forslag fra transportarbejdernes og metalarbejdernes store forbund, at England om nødvendigt ensidigt skulle give afkald på atombomben, at England skulle gå ind for sameksistens og fuldstændig international afrustning.

Endnu stærkere udtryk for udviklingen i verden og noget af det, som vil få vort årti til at leve i historien, er kolonisystemets sammenbrud. Det går ikke overalt lige glat, og det kan ingen heller vente. Bag frigørelsen ligger for disse folk slægtleds undertrykkelse og udplyndringer, år, hvor disse landes rigsomme og frugten af menneskenes slid slæbtes til fjerne lande for at tjene til at give nogle rigmænd dér en tilværelse i luksus, medens landenes egne børn blev holdt nede i fattigdom og uvidenhed. Det ærede medlem hr. A. C. Normann fortalte om kolonifolk, der sulter ihjel, hvor der kæmpes mellem øst og vest. Det er da vist at gå uden om kendsgerningerne. Det er nemlig ikke først nu, at borgerne i Congo f. eks. sulter og dør. Fra det tidspunkt, da dette land for mindre end 100 år siden blev anerkendt som belgisk, er folketallet faldet fra ca. 20 millioner til nu 14 millioner — et typisk udtryk for den frie verdens opførsel over for de farvede folkeslag.

Og endelig som det største i vor tid: den socialistiske verdens vækst og stigende indflydelse, som det selv med den bedste — eller dårligste — vilje vil være svært at bortforklare.

Nu søger man fra vestens side efter det kendte „stop tyven“-princip at komme uden om Sovjetunionens forslag om helt at gøre ende på kolonivældet ved at tale om Sovjetkolonier — for at tale om noget andet. Men man kan jo bare prøve at sammenligne udviklingen økonomisk, kulturelt og med hensyn til levestandard i de nye socialistiske lande med den, vi kan se i kolonierne. Prøv at sammenligne udviklingen i f. eks. Sovjetarmenien, Tjsekoslovakiet eller Nordkorea med udviklingen i Congo, der nu er ved at gøre sig frit, med

NATO-landet Tyrkiet eller med Sydkorea. Netop udviklingen i disse socialistiske lande, der for bare få år siden i mange tilfælde hørte til de mest tilbagestående, men som nu hastigt føres frem på højde med de mest fremskredne kapitalistiske, viser jo, hvad det betyder, at teknik og samfundsforhold bringes i samklang med hinanden.

At den socialistiske verden er blevet en økonomisk og politisk faktor i verdenspolitikken, afspejler sig, trods vore avisers forsøg på at lægge tåge over kendsgerningerne, i den modtagelse, som Sovjetunionens forslag fik i FN. Det var i den forbindelse naturligvis interessant at høre det ærede medlem hr. Per Hækkerup vurdere FN's møder som verdens største cirkus og med samme alvor bedømme Sovjetunionens forslag, bl. a. om at ændre FN's ledelse, så den kom til at svare til den faktiske opdeling i tre grupper af medlemsstater, nemlig en vestlig, en socialistisk og en neutral.

Af større betydning var det imidlertid, at andre som de asiatiske og afrikanske lande, folk som Nehru fra Indien, så anderledes på det. Jeg erkender, at de ikke gik fuldt ud ind for Khrustjavs forslag, men de anerkendte alligevel så absolut problemet: nødvendigheden af at ændre FN's ledelse. Det er netop det forhold, det engelske Daily Mail omtalte, da det om Khrustjavs taler skrev, at en stor del af det, han sagde, ikke faldt i vestens smag — og det tør vistnok være en korrekt vurdering af kendsgerningerne. Men det skrev også, at de asiatiske og afrikanske delegeredes begejstrede ansigter viste, at mange millioner godkendte det ikke alene i Afrika og Asien, men i alle lande. Også i vor del af verden ønsker menneskene at nå frem til at fjerne truslen om krig gennem en almindelig, fuldstændig afrustning, naturligvis under effektiv kontrol.

Det, som præger dette tiår, er, at der nu er skabt reelle muligheder for at undgå den storkrig, som for kort tid siden for mange stod som en uafvendelig katastrofe. 1950'erne begyndte som de store militærpagters tid: NATO, SEATO, Bagdad-pagten og CENTRO. Nu ryster de alle i deres grundvold.

Den tyrkiske politidiktator, Menderes, der for så kort tid siden var den glade vært for NATO-ministrene — den højtærede

[Fuglsang.]

udenrigsminister kunne sikkert fortælle interessante enkeltheder herom — sidder nu i fængsel og skal sammen med adskillige af sine medarbejdere for retten anklaget for højforræderi, korrupsion og terror.

Koreas Syngman Rhee, for hvis demokrati FNs gode navn blev misbrugt og verden bragt på randen af en krig, undgik kun samme skæbne ved at flygte i fly.

På den vestlige halvkugle gik det Cubas diktator, Batista, på samme måde. Og måske kunne jeg nævne den særegne udvikling i Japan.

Der er ganske vist på vore breddegrader NATO, og her tales der stadig meget og rørende om NATO-sammenholdet, men mon ikke man skal være temmelig rettroende for ikke at se, at der også er revner her. Der er et og andet i denne lovprisning af den vestlige enhed, der minder om „Kejserens nye Klæder“.

På det militære område er der sådanne reelle modsætninger som dem, de Gaulle med sine politiske ambitioner, taler og krav giver udtryk for.

Der er også de økonomiske modsætninger, og vel kan og vil man afvise deres betydning under hensyn til, at NATO er en militærpagt; men i sidste omgang er det kun udflugter, for det gælder stadig, som gamle Clausewitz sagde, at krig er politikken, ført videre med andre midler, og her har vi som det mest slående NATO-landenes handelsmæssige opdeling i de to markedsområder, oven i købet med USA og Canada som den tredje part.

På område efter område svækkes den aggressive imperialismes kræfter, medens fredens front fæstnes og styrkes. Det er derfor, at vi har lov til at sige, at vi nu kan se hen til opfyldelsen af det, slægt efter slægt drømte om, nemlig en tid og en verden uden krige, en tid, hvor de værdier, menneskene skaber, ikke forspildes til kostbare krigsmidler, men bruges til folkets bedste. Hvad ville vi i vort land ikke kunne få af nye boliger, social tryghed og bedre uddannelsesmuligheder for vore unge, om de 1 050-1 100 mill. kr. plus tusinder af unge menneskers arbejdskraft, der nu ofres på militæret, blev brugt til produktive formål!

Vi må ikke glemme, at der for at gøre denne mulighed til virkelighed kræves den allerstørste agtpågivenhed og indsats fra

alle menneskers og alle landes side. Det gælder ikke mindst vort land, der som umiddelbar nabo har fredens farligste fjende i øjeblikket, nemlig Vesttyskland med dets genopstandne militarisme. Det er betegnende, betænkeligt og farligt, at når der tales om de farer, der skulle true vort land, tales der fra de ivrigste NATO-tilhængeres side kun om ét land, nemlig Sovjetunionen. På grundlag af denne angivelige fare, hvor man ikke har skygge af sandsynlighedsbevis for sine påstande, bygger man Danmarks udenrigs- og forsvarspolitik, og samtidig søger man bevidst at mørklægge vort forhold til Vesttyskland. Glemte er de erfaringer, et enstemmigt folketing pegede på i memorandummet af 1947 om den trussel, den tyske militarisme altid har udgjort for sine nabo-stater, deriblandt Danmark, en fare, som ikke er blevet mindre, fordi det bl. a. med folkeflertallets velsignelse nu igen er oprustet i en sådan grad, at det om 2 år vil være militært stærkere end alle europæiske NATO-stater tilsammen, et land, som jeg ikke i min vildeste fantasi kan forestille mig at nogen — måske med undtagelse af den højtærede forsvarsminister — vil hævde har ændret sig i demokratisk retning siden 1947, et land, hvor kanonfamilien Krupp og de andre dødens købmænd igen har erhvervet deres økonomiske magt og politiske indflydelse, et land, hvor monopoler og junkerkaste stadig fører det store ord, i spidsen for hvis hær atter står Hitlerhærens beryggede generaler og admiraler, og hvis ledende mænd, helt op til forbundskansler Adenauer og forsvarsminister Strauss, ikke lægger skjul på, hvad hæren skal bruges til, nemlig til revanche- og grænseflytning.

Om Danmarks udenrigspolitik sagde den højtærede statsminister meget lovende, at dens hovedelement fortsat skulle være medlemskabet i FN, og at regeringen ville medvirke til at styrke denne organisations stilling som fredsbevarende og mæglende organ. Det lød som sagt lovende ligesom passager i udenrigsministerens tale i FN for nylig, men i strid hermed tilføjede statsministeren senere, at det andet hovedelement fortsat skulle være vort medlemskab af NATO.

Det kan jo ikke lade sig gøre. Man kan ikke på én gang medvirke til at styrke freden og mindske spændingen og så bygge sin

[Fuglsang.]

udenrigspolitik på en blok, der er et af hovedelementerne i den kolde krig, og som mere end én gang ved trusler og provokationer har bragt verden betænkeligt nær ved katastrofen.

Det var formentlig også en følelse heraf, en følelse af, at der var noget, der holdede, der fik statsministeren til at tilføje, at regeringen inden for NATO vil fremme alle bestræbelser for at mindske spændingen i verden. Spørgsmålet er bare: hvordan står ord og gerninger til hinanden i denne vigtige sag? På FN's sidste generalforsamling vedtoges det bekendte sovjetforslag om almindelig kontrolleret afrustning, og der blev nedsat et 10 mands udvalg, som skulle gå i gang med det praktiske arbejde; men endnu medens disse møder afholdtes, og medens bl. a. de socialistiske lande gennemførte betydelige nedskæringer af deres militære styrker, vedtog trekantregeringen, også de radikale, sammen med oppositionen det dyreste militærforlig, vi har haft. Det kan vist næppe kaldes at støtte bestræbelserne for at mindske spændingen i verden.

Vi husker, hvordan det topmøde, verden havde ventet sig en del af, blev torpederet — og fra amerikansk side har man ikke lagt skjul på, at det var bevidst — af de meget omtalte spionflyvninger. Jeg erkender, at vor regering i erklæringer har taget afstand fra, at sådanne flyvninger foretages fra dansk område; men hvad har man gjort i praksis for at sikre sig kontrol med flyvebaserne i Grønland, som er dansk område?

Endelig vil jeg minde om dette efterårs store NATO-øvelse, som strakte sig fra Gibraltar til Norge, og som i hele sin karakter mere var en angrebs- end en forsvarsøvelse. Den svarede i meget til de konkrete lynkrigsplaner, der er udarbejdet i Vesttyskland, og som, takket være militære afhoppere, er faldet i hænderne på myndighederne i den tyske demokratiske republik.

Overhovedet — når det ærede medlem hr. Per Hækkerup lidt flot og måske selvbørligende i går erklærede, at han ikke så nogen grund til at drøfte udenrigs- og forsvarspolitik de fem partier imellem, så er det ikke alene ikke rigtigt, men det er en farlig tanke. Om man så skulle godkende den nuværende stilling, så står udviklingen i verden ikke stille. Der kan dukke nye ini-

tiativer op fra fredskræfternes side, og der dukker vitterligt nye krav op fra de aggressive kredse. Lad mig nævne general Norstads krav om NATO-atomstyrke eller skrivelser i amerikansk presse om at sende, man kan kalde det en ny slags syvende flåde ind i Østersøfarvandetene.

Er der altså ikke megen praktisk medvirken til afspænding fra regeringens side, så vokser til gengæld modstanden mod NATO og atomfaren ude i befolkningen. En bemærkelsesværdig målestok for dette røres styrke er en næsten tilsvarende uro og angst hos de ansvarlige myndigheder. Anderledes kan jeg ikke forklare deres opførsel, når de, som f. eks. politimesteren i Århus, for at få deres forholdsregler til at stemme med grundloven må søge tilbage til besættelsesårenes særegne fortolkninger. Lad mig minde om beslaglæggelse af materialer og arrestationen af uddelerne, som fandt sted i en række byer både i forbindelse med den førømtalte NATO-manøvre og i forbindelse med fremførelsen af den afslørende anti-fascistiske film „Mein Kampf“. Jeg tænker f. eks. på, hvordan man i Haderslev tvang en ung pige til at klæde sig af og lade sig kropsvisitere.

Med hensyn til det dyre forsvarsforlig og hærens opbygning synes man i nogen grad at have fulgt det tyske forbillede eller måske tyske ønsker. Det gælder ikke mindst med hensyn til hærens ledelse, inden for hvilken den højtærede forsvarsminister mener stadig at have plads til en general Hjalf og til en oberst Schjødt-Eriksen. Hvad den første angår, er det egentlig noget ejendommeligt, at medens han og andre generaler nu ikke kan få forsvaret dyrt nok og ikke kan få købt materiale nok — angiveligt af hensyn til soldaterne — så var man unægtelig adskilligt mere nøjsom, da det virkelig gjaldt, med hensyn til bevæbning af dem, der kæmpede i modstandskampen.

Hvad Schjødt-Eriksen angår, er der et spørgsmål, som jeg tror beskæftiger også andre end mig: finder forsvarsministeren det ikke efterhånden betimeligt, ikke mindst efter byrettens præmisser i dommen over Danmarks kommunistiske ungdoms forbundsformand, at obersten reagerer over for de alvorlige beskyldninger, der er rettet imod ham i pressen, f. eks. i dagbladet Information?

[Fuglsang.]

Heller ikke i indenrigspolitikken er udviklingen gået vort land forbi. Herom fortæller de mange lønkampe rundt omkring på vore arbejdspladser en del. Gennem disse strejker, som den faste volgiftsret med enestående konsekvens på stribe har dømt ulovlige, har arbejderne vist, at de gode tider i hvert fald for dem ikke har været så gode endda. Regeringspartierne fortæller i et materiale, der er sendt ud til alle hjem, at industriproduktionen igennem de tre regeringsår er steget med 14 pct., medens landbrugsproduktionen er steget med 8 pct. Statistikken kan fortælle, at industriinvesteringerne sidste år nåede en højde på mere end 1 milliard kroner, eller 25 pct. mere, end industrien selv havde regnet med. Bare i 18 af vore største jernindustrivirksomheder steg nettooverskuddet i disse år fra 72 mill. kr. til 109 mill. kr. eller med 51 pct. Deres aktionærs udbytte steg fra 24 mill. kr. til 31 mill. kr. eller med 32 pct.

Derudover er det i vort samfund overhovedet umuligt at se, hvor meget kapitalisterne virkelig tjener, og hvor stærkt arbejdskraften udbyttes. Det hører til nogle af verdens bedst skjulte hemmeligheder, forretningshemmelighederne. Men alene gennem kursstigninger har de førnævnte selskabers aktionærer tjent 176 mill. kr. For de samme år, på trekantregeringens regnebræt, står for arbejdernes vedkommende, som har skabt disse værdier, en lønfremgang på 5 pct. Men denne fremgang er slugt af stigende direkte og indirekte skatter, af de huslejstigninger, der ikke mindst skyldes regeringens forringelse af lejelovene, og af almindelige prisstigninger — bl. a. fordi det samme folketingsflertal, der gang på gang har bundet arbejdernes lønninger og gennem det, som det ærede medlem hr. Per Hækkerup i går kaldte en hestekur, har medvirket til, at lønningerne bagefter udhules af stigende priser, har forkastet kommunisternes forslag om effektiv kontrol med priser og avancer. Først gennem arbejdernes egne aktioner er der opnået visse fremskridt, men alligevel mangler der adskilligt i at sikre alle arbejdere den beskede levestandard, som en mindsteløn på 250 kr. om ugen er en forudsætning for. Stadig har man ikke gennemført den 40 timers arbejdsuge, som den tekniske ud-

vikling og rationaliseringen gør både mulig og nødvendig, og fremfor alt er der trods den øjeblikkelig gode beskæftigelse stadig lang vej frem, før der er tryk i beskæftigelsen.

Dette års strejkekampe har vist talrige arbejdere, hvor stærke de er, når de står samlet. De har også belært arbejderne om, hvilket kostbart og stærkt våben de fik svækket, da fagbevægelsen for 60 år siden blev lagt i septemberforligets lænker. En af den seneste tids største sejre var septemberforligets opsigelse. Dets endelige fjernelse er forudsætningen for fagbevægelsens frihed, for at udvide demokratiet også til arbejdspladserne, for at sikre arbejderne medbestemmelsesret over deres egne arbejdsforhold.

Vi kommunister fører politik ud fra den kendsgerning, at vi lever i et klassesamfund og under dets betingelser. Vi lægger ikke skjul på, at vi tager parti, hvad andre partier jo heller ikke skjuler. Vi har i den seneste tids aktioner vist, at vi tager parti for arbejderne og for deres krav.

Det er ikke blot lønarbejderne, der udbyttes, først og fremmest af de store monopoler, det gør også andre, f. eks. det arbejdende landbrug. Alene gennem de sidste 10 år har landbruget i maskiner nyinvesteret for over 1 500 mill. kr. Vi ved, at monopoltilsynet har godkendt avancer på 56 pct. på såmaskiner, og selv om disse avancer også tilhører forretningshemmelighedernes dunkle verden, giver det dog en anelse om, hvad monopolernes prispolitik koster landbruget i kontanter, afdrag og renter. Det samme gælder for øvrigt den modsatte vej, altså når landbrugets varer sælges. Hvor i 1949 landbrugeren selv fik de 74 pct. af detailprisen, fik han 10 år senere kun 56,9 pct.

Det er betegnende, at det gamle liberale parti venstre er sunket så langt ned i højres gamle politik, at de sammen med de konservative har bekæmpet enhver form for kontrol med monopolerne og deres pris- og avancepolitik, og at de sammen med de samme kredse og i samme kredses interesse nu går så stærkt ind for højere skat på Kooperation og andelsbevægelse.

Sammen med arbejderne udbyttes direkte eller indirekte andre brede lag, bl. a. gennem den førte rentepolitik og gennem

[Fuglsang.]

huslejestigningerne. Det er et punkt, man vistnok kan sige ikke spillede nogen fremtrædende rolle i statsministerens redegørelse, og hvor regeringen heller ikke har forfærdelig meget at prale af. Netop her, hvor regeringen, uden at der var grundlag for det, bøjede sig for oppositionens krav om det, den kalder liberalisering, har i hvert fald lejerne fået et håndgribeligt bevis for, hvad dette fine ord betyder i monopolernes tidsalder, nemlig en grov spekulation i bolignøden og en skamløs udnyttelse af, at en så livsvigtig vare som boligen stadig er en mangelvare. Når man alligevel trods denne boligsituation har gennemført byggestoppet, er det et udtryk for pengenes magt; hvorfor skulle regeringen ellers give efter for bankernes krav om at overlade lånemarkedet til dem?

Fordyrende for boligniveauet er også i høj grad byggematerialetrustens prispolitik og grundspekulation. Det er i denne forbindelse typisk og talende, at til trods for, at vi nu i 3 år har haft en regering, hvori alle partier principielt er modstandere af grundspekulation, så er spørgsmålet om, hvordan man blot nogenlunde kan komme denne utiltalende spekulation til livs, et af de uløste spørgsmål, valgkampen føres på.

Det er betegnende, at man ud af den helhed af politiske spørgsmål, vi står over for, har valgt at gøre valget til et skattevalg. Efter at man i folketinget, uden tanke for vælgerne mening, er enedes om alle tiders dyreste militærforlig, efter at man har gennemført så vidtrækkende beslutninger som vor indtræden i de syv og så gennemgribende som forringelserne af boliglovene, så vil man lade vælgerne tage stilling til skatterne. Det er forståeligt. Skatter er ikke meget yndede og dertil så temmelig uoverskuelige for den jævne borger, og lettere gøres det ikke af en valgkamps strøm af tal, tabeller og ukontrollable påstande mod påstande.

Kommunisternes stilling er udtrykt i vore forslag: skattefrihed for indtægter under 10 000 kr., lettelse for de mindre indtægter, større hustrufradrag og afskaffelse af de skatter på nødvendige forbrugsvarer, der for mindre indtægter let bliver større end de direkte skatter.

Men skatterne er kun en del af regningen

for den førte politik, bl. a. for militærudgifterne og for statens og mange kommuners overskud. Det er derfor selve politikken, der må ændres. Valget drejer sig da om, hvorvidt vi skal stå udenfor, eller om vi skal være med i tidens store politiske ryk til venstre, det, som vi så i vort finske broderpartis store valgsejr, der befæstede dets stilling som landets største parti, og som kom til udtryk i de to arbejderpartiers fremgang ved valget i Sverige og især på selve det engelske arbejderpartis årskongres, hvor flertallet under ledelse af de store fagforbund forkastede højreledelsens linje og gik ind for opgør med NATO-politikken, for ensidig engelsk atomafrustning — om nødvendigt — og for støtte til sameksistens og fuldstændig international afrustning.

Det er det samme, blot endnu stærkere ryk til venstre, vi ser i kolonisystemets sammenbrud. Ingen lægger skjul på, at bag den megen tale om hjælp til de underudviklede lande står mindre ønsket om at gøre den hvide mands gamle uret god end interessen i, at vi kommer med i den udvikling, der forestår.

Rykket til venstre genspejles i væksten i den socialistiske verdens økonomi og dermed indflydelse, som bl. a. ses på virkningerne af Sovjetunionens og ministerpræsident Krustjevs forslag i FN om at styrke denne organisation som fredsinstrument og om fuldstændig international afrustning. Det, som allerede nu træder frem — trods dansk presses foredrejelse og tendentøse omtale — er bl. a. den kendsgerning, at de vestlige stormagter i hast har måttet udsende deres principplan for afrustning for dog at være med i det.

Vort valg bliver da: skal vi stå udenfor, eller skal vi være med i denne almindelige venstrestreudvikling og med i vor tids store massekrav om, at tidens reelle muligheder for at undgå krig gøres til en fredens virkelighed?

Man må i denne forbindelse gøre sig klart, at enhver stemme for et af forsvarsforligets partier vil blive brugt som en godkendelse ikke blot af den førte politik, men af dens videre udvikling ad den vej, som bl. a. den store NATO-manøvre var udtryk for. Denne øvelses mest eminent politiske effekt, sagde ifølge Flensborg Avis

[Fuglsang.]

en tysk officer, er, at danske tropper deltagere i den på tysk område. Ja, ikke mindst i grænselandet må dette efter besættelsen, og efter at vi efter 2 verdenskrige har begrædt landsmænd, der døde som tyske soldater i Tysklands krige, gøre indtryk, og indtrykket blev ikke gjort mindre ved, at denne øvelse sønderrev alle illusioner om, at ingen stormagt vil ofre atombomber på vort lille område. Øvelsen forudsatte nemlig bl. a. nedkastningen af 16 atombomber fra vore allierede over Slesvig-Holsten foruden bl. a. over Danmark fra deres hangarskibe. Vi må have lov at spørge: hvor mange civile overlevede efter øvelsesledelsens mening disse atomangreb, og hvilke tanker har statsministeren og de jyske folketingsmænd, der overværede øvelsen, mon gjort sig? Sagen er, at nu løber vi ikke blot faren for at se vort land som en befæstet fattiggård, men vi løber faren for at se det forvandlet til en kirkegård.

Statsministeren lovede at fremme alle bestræbelser på afspænding inden for NATO. Han kan gøre en del ved at bruge NATOs vetoret. Vil han da på linje med sine engelske partifællers ønske gøre det over for de vesttyske generalers krav om atomvåben? Sjældent har nemlig et nej været på sin plads som her over for at skulle stille atomvåben til rådighed for den tyske højfinans, tidligere Hitlergeneralers og til dels krigsforbryderes åbne krav om revanchekrig og grænsefytninger både mod øst og vest.

Forsvarsforligets vedtagelse viste, at kun kommunisterne som parti går virkelig ind for en vej, der fremmer afspænding og fred ved at stille Danmark uden for alle stormagtsblokke, erklære landet neutralt og søge stormagternes garanti heraf, ved at styrke FN som fredsinstrument og støtte alle bestræbelser for at nå frem til en fuldstændig international afrustning under tilsvarende effektiv kontrol.

Netop de sidste måneder har vist, at dansk arbejderklasse ikke kan undvære sit kommunistiske parti. Gennem over 200

strejker er der opnået større lønmæssige fremstød end tidligere gennem år. Der er samtidig skabt grundlag for ved fornøden fasthed ved overenskomsterne at nå endnu længere frem med hensyn til lønninger, 40 timers uge, ligeløn, tryghed m. v. Kun kommunisterne har som parti taget og vil tage standpunkt helt på arbejdernes side. Dette gælder også med hensyn til den endelige fjernelse af septemberforliget og dermed for arbejdernes ret til at bruge deres organisationer som kampmiddel og deres ret til at være medbestemmende over deres egne arbejdsforhold. Nu, da vi er stillet over for et folketingsvalg, har kun kommunisterne modsat sig, at faglige aftaler bevidst undergraves ved politiske midler som pristalsfuske, skatter og lignende. Kun kommunisterne har krævet og stemt for kontrol med monopoler, priser og avancer, kun kommunisterne gik imod huslejestigningerne.

Valget drejer sig også om den førte boligpolitik, om menneskers ret til tag over hovedet eller, som det hedder i boliglovens formålsparagraf, om at skaffe tilstrækkeligt med boliger, der tilfredsstiller familiernes krav og svarer til almindelige menneskers betalingsevne. I dag stiller tusinder af mennesker sig i kø, hvor de øjner mulighed for en lejlighed. Andre tusinder bor i saneringsområder, hvor børnedødeligheden er 2, medens den er 1 i områder med moderne lejligheder. Mange bor endnu dårligere. Alligevel stemte kun kommunisterne mod de ændringer i boliglovene, der begunstiger privat og dyrt byggeri på planmæssigt og billigt byggeris bekostning og med enten udpræget luksusbyggeri eller mindre, dårligere og dyrere lejligheder som det synlige resultat. Kun kommunisterne har stillet konkrete forslag om flere og billigere lejligheder.

Man forsvarer forsvarsforliget med, at det gælder Danmarks frihed og fremtid. Vi kommunister mener ikke, at dette afgøres på kaserner og eksercerpladser og allermindst med en hær, der stadig har plads til

[Fuglsang.]

en general Hjalp og en oberst Schjødt-Eriksen, der, for at sige det mildt, ikke viste hverken troskab eller evner til at værne om disse idealer, da der var brug for dem.

Det er i skoler og læreanstalter, vor ungdom skal rustes til slaget om Danmarks fremtid. Derfor har vi fremholdt det nødvendige i tilstrækkelige midler til at udfylde de nye skoleloves rammer og til ungdommens uddannelsesfond.

Vi mener heller ikke, at respekt for demokratiet måles i antallet af kanoner og med mængden af krigsmateriel, men langt mere efter, om vi handler i demokratiets ånd, f. eks. på de sociale områder, over for de medborgere, der har samfundets forståelse og hjælp behov.

Det er en aktiv samling om en sådan ny udviklingslinje i dansk politik, vi kommunister vil.

Aksel Larsen: Jeg takker de ærede ordførere hr. Rosing og hr. Hans Schmidt, fordi de har vist mig den velvilje at rykke ned i talerrækken, så at jeg allerede kunne få ordet på dette tidspunkt.

Jeg har mærket mig, at ved oplægget til valgkampagnen, om jeg så må sige, som allerede foregik, før tinget trådte sammen den 4. oktober, fremsatte den højtærede statsminister en udtalelse om, at det valg, der nu kommer, bliver et skattevalg. Jeg er ikke helt uenig med den højtærede statsminister, men det er ganske åbenbart, at selv om valget bliver et skattevalg, bliver det også et valg om mange andre spørgsmål, og jeg er ikke helt sikker på, at skatteproblemet er størst. I hvert fald er det klart efter det, der er sket her i folketinget siden åbningsdagen den 4. oktober, at det også bliver et valg om, hvor meget folkepensionisterne skal have.

Det er vel også givet, at det bliver et valg om boligbyggeriet, et valg om, hvorvidt samfundet skal have pligter over for boligbyggeriet, pligter til at sikre, at alle, der trænger til en bolig, kan få en sådan på rimelige vilkår. Her vil jeg meget håbe at man, uanset hvordan regeringen kommer til at se ud efter valget — og jeg hører ikke til dem, der har tyrkertro på, at den nuværende trekantregering ubetinget behøver at fortsætte — vil erindre nogle af de

initiativer, der er taget af den nuværende regering, men som ikke blev til virkelighed. Jeg tænker på spørgsmålet om fremskaffelse af byggemoden eller byggeegnet jord til boligbyggeri, det, man bl. a. vil søge at gøre ved hjælp af det, man kalder salg af jord på jordrentevilkår, til trods for at det ikke er salg, men derimod udlejning af jord. Jeg vil meget ønske, at noget sådant bliver gennemført, og at det offentlige, som jeg tidligere har sagt fra denne talerstol, vil få myndighed til at opkøbe sådan jord og få forkøbsret til den til rimelige priser, og rimelige priser vil i dette tilfælde for mig sige vurderingspriser. Hvis man går den vej, vil der være gjort noget væsentligt dels for at sikre byggegrunde, dels for at sikre, at boligbyggeriet ikke bliver for dyrt.

Dernæst bør staten søge at holde renteniveauet for lån til boligbyggeri lavt, og man bør gøre en ende på det virvar, der findes i finansieringen af boligbyggeriet. Jeg kan ikke se, at det skal være nødvendigt at rende først til banker og senere til kreditforeninger, dernæst til hypotekforeninger og så eventuelt til et helt fjerde pengeinstitut for at klare et byggeris finansiering. Det måtte være muligt at samle alt boligbyggeris finansiering under ét eneste pengeinstitut.

Jeg er af den opfattelse, at fremskaffelse af det nødvendige antal boliger er en samfundsopgave, og så er det rimeligt, at man fra samfundets side begunstiger det almennyttige byggeri. Jeg ved meget vel, at det private byggeri godt kan løse boligproblemet, men ganske vist på vilkår, som bliver yderst ubehagelige for dem, der skal bo i de pågældende huse eller lejligheder. Så bliver spekulationsmomentet det fremherskende, og det kan man ikke tillade på dette vigtige område.

Endelig vil jeg mene, at man skal tænke på dels at rationalisere byggeriet, dels at få byggematerialerne gjort billigere. Det kan man passende gøre ved at lade samfundet overtage den eller de truste — jeg er ikke klar over, om det er én eller tre — der behersker den indenlandske produktion af byggematerialer. Det er ikke alle områder, der er modne for nationalisering, langtfra, men her er i hvert fald et område, der er modent. Hvis jeg ikke husker meget

[Aksel Larsen.]

fejl, blev noget sådant forlangt allerede i det sagnagtigt berømte program „Fremtidens Danmark“ fra 1945, så jeg synes ærlig talt, det er på tide, at man tager fat på at virkeliggøre det.

Der er imidlertid andre spørgsmål, som vi skal gå til valg på. Der er spørgsmålet om valgretsaldere og i det hele taget spørgsmålet om fornøden støtte til ungdommen. Det kommer jeg til at sige et par ord om lidt senere, men jeg vil håbe, at den højtærede statsministers kategoriske udtalelser i Ålborg om, at socialdemokratiet efter valget vil stille forslag om nedsættelse af valgretsaldere til 21 år, vil blive efterfulgt af handling. Hvis det sker, er der nemlig ingen tvivl om, at så vil lovforslaget blive vedtaget, og så vil vi kunne få den nødvendige folkeafstemning så betids, at de 21-årige kan stemme allerede ved førstkommende kommunevalg.

Jeg er ganske klar over, at det kunne ikke lade sig gøre at få denne reform gennemført på denne side af valget, heller ikke selv om det ærede medlem hr. Alfred Jensen her fra talerstolen har forklaret, at det kunne man sagtens nå, for folketingset kunne jo vedtage lovforslaget på 14 dage, derefter kunne man på 14 dage lave den fornødne folkeafstemning, og så kunne de 21-årige stemme den 15. november. Det kunne de simpelt hen ikke, når man ikke samtidig ændrer valgloven, hvori der står, at man skal være optaget på valglisten for at kunne udøve sin valgret, og mig bekendt er de 21-årige ikke optaget på valglisten. Men jeg håber altså, at der sker noget efter valget; ellers skal vi naturligvis være til rådighed med at minde socialdemokratiet og andre partier, der nu er gavmilde med løfter over for ungdommen, om, at det er på tide at få valgretsaldere sat ned.

Ja, vi kommer også til at gå til valg på spørgsmålet om vor udenrigspolitik og ikke mindst om vor udenrigshandelspolitik. Jeg skal ikke sige meget om markedsdannelserne og Danmarks rolle i dem, men jeg vil sige det, at det har i hvert fald virket befriende og opmuntrende på mig, at Danmark, så vidt jeg husker for første gang efter krigen, i en af disse internationale organisationer i et spørgsmål af betydning har benyttet sig af sin veto —

måske ikke benyttet sig af den formelt, fordi der ikke var formel afstemning; men da England og visse andre stater i frihandelsområdet ønskede at nedsætte toldsatsene med yderligere 10 pct., var Danmark blandt de lande, som gik derimod, og som var i stand til at forhindre det i henhold til traktatens bestemmelse om, at i et sådant spørgsmål kræves der enstemmighed. Jeg er meget glad for, at regeringen her viste tilstrækkelig rankryggethed, pukkede på sin ret til at modsætte sig en nedsættelse af toldsatsene før tiden, hvilket kunne have været til skade for dansk industri og eksport. Jeg ser heri et tegn på, at vort medlemskab af frihandelsområdet kan blive til gavn for os. Det er et spørgsmål om, hvorledes vi selv opfører os, hvordan vi udnytter vor veto, eller hvad man skal kalde det. Det anser jeg for et godt tegn.

Så er der ungdommens uddannelse. Fra alle sider er der udtrykt stor velvilje over for ungdommens uddannelse. Lad os håbe, at velviljen holder sig til efter valget — ikke blot for ungdommens skyld, men også for Danmarks skyld, fordi det har så uhyre stor betydning, at vi følger med i udviklingen, at vi ikke sækker bagud efter andre lande. Det har så uhyre stor betydning, at vi udnytter de menneskelige ressourcer og sørger for, at alle, der har evner og anlæg dertil, får den nødvendige højere og højeste uddannelse.

Før valget er der jo ikke sket så forfærdelig meget, men der er dog sket noget. Man har fra regeringens side påbegyndt uddannelsen af 5 000 unge, eller rettere sagt, man agiterer for, at 5 000 unge skal melde sig og få en 5-årig uddannelse på statens bekostning. Jeg har ikke i den tid, jeg har været i folketingset, oplevet noget lignende. Jeg har ikke oplevet, at man har budt ungdommen så favorable vilkår: en 5-årig uddannelse, hvor de unge skal lære et hovedfag og ved siden af det et civilt fag. Første år skal de være en slags elever. De får kun kost og logi og tøj og så 1 200 kr. kontant — tror jeg, det er — men de følgende år kan de komme op på 12 000-14 000 kr. årlig i kontant løn, foruden fri station, beklædning og uddannelse, og når de 5 år er gået, kan de få udbetalt en kontant bonus på 38 000 kr., så de har noget at starte med, Ja, så favorable vilkår kan

[Aksel Larsen.]

jeg ikke mindes at man tidligere har tilbudt den ungdom, der vil uddanne sig!

Der er blot det triste ved det, at det er ikke lægestuderende, det er ikke studerende ved Danmarks tekniske højskole, det er ikke studerende ved landbohøjskolen, man tilbyder sådanne vilkår. Nej, det er folk; der vil lade sig hverve som soldater; de skal som hovedfag lære soldatererhvervet, soldatererhvervet, altså lære, hvordan man mest effektivt slår folk ihjel og ødelægger, og som biting skal de så have en civil uddannelse. Jeg ved ikke, hvor meget den historie kommer til at koste, men jeg ved, at her ofrer staten uhyre summer på en uddannelse til destruktive formål. Det er desværre en kendsgerning, at disse penge vil blive ofret; ja, vi har lov til at håbe på, at vi kan få den pågældende lovgivning ændret efter valget, så vi holder op med den galskab, men man er i hvert fald sindet at ofre disse penge, medens man foreløbig nøjes med at love, at efter valget skal ungdommens uddannelse i almindelighed blive taget op til behandling, og så skal der blive gjort noget for, at alle, som har anlæg og evner, virkelig kan få den uddannelse, som passer for dem.

Hvad angår de 5 000, så er ordningen jo led i det militærforlig, der er sluttet af 5 partier i denne sal. Nu ved jeg godt, at folk som det ærede medlem hr. Erik Eriksen mener, at det er højst upassende, at Aksel Larsen siger det gamle ord: hvad skal det nytte? Jeg har tænkt meget over det siden i går, og jeg er ganske klar over, at jeg siger dette „hvad skal det nytte“, ud fra de samme bevæggrunde som en af de store ledere af det ærede medlem hr. Erik Eriksens parti sagde det engang. Det var Hørup. Jeg har endevendt problemet, og jeg har diskuteret det, hvor det var muligt, men jeg har intetsteds kunnet få en bevisførelse for, ja, ikke engang en sandsynliggørelse af, at det kan nytte med militærvæsen i eller for dette land. Jeg har ikke fået noget, der kan sandsynliggøre eller anskueliggøre, at dette land kan forsvares militært. Jeg stiller spørgsmålet: hvad skal det nytte, og i stedet for at hancellere over, at det er et gammelt spørgsmål, skulle man hellere forsøge at forklare, at det kan nytte. Men dér bliver man befolkningen svar skyldig.

Hørup stillede spørgsmålet, da det drejede sig om Københavns befæstning, og han havde så evindeligt ret over for de forbenede militære, som ville bygge en fæstning efter en model, der allerede var forældet i 1871. Nu vel, tiden har forandret sig, forholdet er endnu grøllere. Uanset hvor meget vi ofrer, vil det ikke være muligt med militære midler at forsvare dette land eller beskytte dets befolkning.

Jeg beder om, at man forstår min mening. Hvis jeg havde nogen tro på, eller hvis nogen kunne bevise for mig, at dette land og dets befolkning kunne reddes ved hjælp af et militært forsvar, så ville jeg gå ind i en forhandling om det, og så ville jeg ikke stille spørgsmålet, om der skulle ofres 1 milliard kr. eller 1 200 mill. kr. eller endnu mere, for så tror jeg, at dette land var i stand til at ofre det, der var nødvendigt. Men det er for mig så evigt givet, at hvad enten vi har raketterne ved Tune, Honest John ved Holbæk, Centuriontanks ved Holstebro, jetjagerne ved Ålborg og Karup, eller om vore soldater var bevæbnet med flitsbuer, vil forsvaret blive lige effektivt eller lige lidet effektivt, hvis der kommer en krig i atomvåbnenes og de fjernstyrede raketters tidsalder. Derfor er jeg tilhænger af afrustning, af dansk afrustning, for det er et område, hvor vi selv kan bestemme.

Der er ingen udefra, der kan forpligte os til at opretholde et militærvæsen, som i gunstigste fald kommer til at koste 1 200 mill. kr. om året, og vi har aldeles ingen grund til at vente på, at andre skal gå i spidsen. Det vil være mest rimeligt, at vi gør det, fordi vi befinder os i et land, hvis størrelse og geografiske beliggenhed gør, at det hverken kan forsvares eller beskyttes ved egne midler eller ved såkaldt hjælp fra sine såkaldt allierede.

Må jeg i forbindelse hermed sige, at det er meget godt at henvise til vore allierede; det gjorde den højtærede udenrigsminister også i 1949, da vi her i tinget på 36 timer ekspederede Danmarks tilslutning til Atlantpagten. Ganske vist lovede han ikke andet, end at hvis Danmark blev udsat for angreb, ville vore allierede udøve represalier mod angriberstaten — og det skal nok hjælpe os i København, når København er blevet bombet, at der bliver smidt atombomber i et andet land. Men hvad

[Aksel Larsen.]

allierede angår — så langt tilbage jeg kender nationernes eller staternes krigshistorie, har navnlig stormagter, men ofte også små magter, i enhver given situation gjort, hvad der passede i deres eget kram, uanset hvilke løfter de havde givet andre stater, og uanset hvilke traktater de var gået ind på. Jeg tror ikke, der findes noget eksempel på, at en stormagt har grebet ind blot for at hjælpe en anden magt. Dybest set har dens egne interesser ligget bag dens afgørelse af, om den skulle anvende våbenmagt eller ikke anvende våbenmagt. Jeg advarer mod at tro på stormagternes løfter bortset fra, at som den moderne krigsteknik har udviklet sig hjælper disse løfter ingenting. Stormagterne kan simpelt hen ikke komme Danmark til hjælp, hverken med eller uden vort eget militær. Jeg tror, flintøkser var bedre, de var i hvert fald billigere.

Jeg har jo haft lejlighed til at grunde en del over, hvilken stilling et parti, jeg engang har tilhørt, har til disse problemer, og jeg har forsøgt at få besked, for dengang jeg i det parti, det kommunistiske parti, forsøgte at overbevise partiledelsen om, at man burde kræve afrustning, fik jeg, bl. a. ved en artikel af Ib Nørlund i Land og Folk for 19. september 1958, at vide, at afrustning var kun mulig som international afrustning, og det er, skrev Nørlund på partiledelsens vegne, en skøn drøm, men det kan ikke virkeliggøres, før hele verden er socialistisk. Den mening holdt et år minus en dag, den holdt til 18. september 1959 om aftenen. Den aften talte Khrustjev i De Forenede Nationer og forelagde et forslag om international total afrustning på 4 år, og næste morgen havde Land og Folk fået den opfattelse, at international total afrustning ikke var en ønskedrøm, men at det var noget, der meget let kunne realiseres på 4 år. Ja men hvordan så med den afrustning her i Danmark? Jo, har jeg fået at vide, det kan ikke lade sig gøre, og det ærede medlem hr. Alfred Jensen har her i folketinget kategorisk erklæret, at det er vor opfattelse, altså det er kommunisternes opfattelse, at der også skal være militær i vort land.

Jeg beder den højtærede formand om undskyldning for, at jeg ikke huskede at

bede om tilladelse til et citat. Jeg beder om tilladelse til eventuelt at komme med endnu et par citater. Dette citat kan man læse i Folketingstidende for 17. marts 1959 sp. 3776. Altså, det ærede medlem hr. Alfred Jensen erklærede som ordfører for kommunisterne under militærdebatten:

„Det er vor opfattelse, at der også skal være militær i vort land.“

Kort tid senere stod det ærede medlem hr. Fuglsang op og sagde — man kan se det i Folketingstidende for 22. oktober 1959 sp. 337 —:

„Det, man ønsker ude på vore arbejdspladser, er hverken 950 mill. kr. eller 1 150 mill. kr. om året til militæret, men anvendelse af alle disse mange penge f. eks. til skattelettelser.“

Når man vil anvende alle pengene f. eks. til skattelettelser, bliver der jo ikke så meget som dagpenge til en eneste soldat; det er altså total afrustning.

Jeg kunne blive ved på den måde, men jeg skal se at komme til ende; det vil trætte tinget, hvis jeg fortsætter, for der var meget at drage frem. Men jeg vidste ikke rigtig, hvad jeg skulle holde mig til — det var godt, det var i en situation, hvor jeg ikke behøvede at holde mig til noget, fordi jeg lå vandret — da jeg i søndags læste Politiken. Ifølge Politiken — jeg ved ikke, om man kan have tillid til dette blad — har det ærede medlem hr. Alfred Jensen erklæret følgende:

„Kommunisterne betragter NATO og samarbejdet med den tyske militarisme som farligt og landsskadeligt. Derfor må landet frigøre sig herfor og tage fat på nedrustning med afrustning efter aftale som mål.“

Det skrider fremad. Nu kan man godt tænke sig afrustning af Danmark, mens jeg tidligere blev æreskændet, når jeg sagde det. Men det skal være afrustning efter aftale. Med hvem? Er det Sverige, Norge, Island, Amerika eller Sovjetunionen? Undskyld, jeg siger det, men hvad er det for noget at gøre dansk afrustning afhængig af, at vi slutter aftale med andre magter om afrustning? Lad os bidrage til, at den internationale nedrustning skrider frem med international afrustning som mål, men det gør vi bedst ved, at vi selv tager fat og gør arbejdet dér, hvor vi er. Vi har ret til at

[Aksel Larsen.]

afruste hjerthjemme; ingen kan i medfør af de traktater, Danmark har godkendt, tvinge os til at opretholde et militær af en bestemt størrelse, altså kan ingen tvinge os til overhovedet at opretholde et militær, og lad os begynde her. Vi sparer de penge, og samtidig viser vi hele verden et eksempel, som jeg tror vil få umådelig betydning og kan få meget store og gavnlige følger.

Ja, jeg skal lade det være nok om disse emner, selv om jeg jo også kunne tale en del om Danmarks udenrigspolitik og om det forkastelige i, at man lader danske soldater deltage i manøvrer sammen med de bevæbnede styrker fra en magt, der flere gange har overfaldet vort land. Det er også noget, vælgerne skal tage i betragtning, når de stemmer, og sige deres mening om, hvorvidt de godkender noget sådant. Men lad mig gå hurtigt over dette frem til den aktuelle situation, vi befinder os i her foran valget.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har brugt megen tid til at påvise, at regeringen, de tre regeringspartier, har et fællesprogram, og at de går til valg på et fællesprogram, og det skulle være dokumenteret gennem den højtærede statsministers redegørelse ved folketingets påbegyndelse af sit arbejde. Hvis man læser den redegørelse igen, tror jeg, man vil se, at den er meget spagfærdig og meget forsigtig. Der står naturligvis i den akkurat det, som de tre partier forud for en valgkamp kan enes om, og intet som helst mere; men den kan ikke opfattes som noget fællesprogram, for hvis den kommende regering og det kommende folketing ikke skulle udføre andet, end hvad der er sagt af den højtærede statsminister, så så det dårligt ud. Naturligvis kunne den højtærede statsminister ikke sige mere, for han er statsminister for en regering af tre partier; disse tre partier, ved vi udmærket vel, er ikke synderligt mere enige i dag, end de var forud for sidste valg, og det ærede medlem hr. Erik Eriksen og andre har tilstrækkelig sagligt bevist, at da var de ikke synderligt enige. Nej, der er meget store divergencer mellem disse partier, og jeg opfatter den omstændighed, at vi får valget netop nu og ikke til foråret, som begrundet ikke blot i overenskomstsituationen til foråret — en overens-

komstsituation, hvis forløb man jo ikke kan have nogen sikker mening om i dag — men som også begrundet i noget andet: at de tre partier er yderst uenige om særdeles vitale spørgsmål på praktisk taget alle de områder, jeg her har omtalt, og at de tre partier derfor ønsker at skilles i god tid, før de skulle blive tvunget til at skilles, for at de hver for sig over for vælgerne kan markere deres specielle politik, hvad de jo både har gjort og gør. Der er en betydelig forskel på det skattereformprogram, der præsenteres af den højtærede statsminister, og det skattereformprogram, der er fremlagt af det radikale venstre. Under alle omstændigheder ligger det åbenbart med denne regering sådan, at dens partier har tilegnet sig Napoleons strategi med omvendt fortegn. Napoleons strategi, og før ham den franske revolutions generalers, var den: marchere delt og slås forenet. De tre regeringspartier har marcheret forenet i 3½ år, og nu skal de slås delt. Det er sandheden. Om det kan give noget af dem en fordel på de andres bekostning, ved jeg ikke, men jeg er ganske klar over, at heri ligger en væsentlig årsag til, at valget kommer nu, og til, at man ikke ventede til foråret.

Så står vi da over for stillingen: på den ene side eventuelt de forenede regeringspartier i det omfang, de overhovedet er forenede, og på den anden side venstre-konservative, der betegnes som opposition. Jeg skal ikke bruge tiden til at sige noget ondt om VK-programmet — noget godt er det jo umuligt at sige, og det onde, der kan siges, har andre sagt før mig, så det behøver jeg ikke at spille tingets tid med. Men jeg vil sige, at der er det pudsig ved det, at selv om de tre regeringspartier naturligvis går til valg med hvert sit program, og det har de lov til, og det er rimeligt, og selv om venstre-konservative går til valg på et vistnok for tredje gang revideret fællesprogram — og lad os håbe, der ikke sker noget, så det skal revideres om en uge igen — synes der pludselig nu, da vælgernes opmærksomhed skal fanges, at være en række områder, hvor man er meget, meget nær ved at være enig.

Det kunne være glædeligt, at så mange partier nu foran valget kappes om at love både skattelettelser og større sociale

[Aksel Larsen.]

ydelser, det sidste endda i den grad, at VK-partierne i strid med deres natur overbyder regeringen i spørgsmålet om folkepensionen. Det er glædeligt, hvis folkepensionen nu forbedres, bl. a. ved at zonegrænserne falder bort. Jeg stemmer gerne derfor, og jeg ønsker yderligere fremskridt på dette som på andre af den sociale lovgivnings områder, både fordi jeg anser det for retfærdigt — og derfor nødvendigt — og fordi det danske samfund har råd til det. Men uden at tænke ondt om sine medmennesker og sine medpartier har man vel lov at tænke, at hvis ikke valget stod for døren, er det ikke sikkert, at der var en så stor, så overvældende, så konkurrerende velvilje fra de forskellige sider i denne sag. Og for at inddække mig — det behøver jeg ikke, men jeg kan jo lige så godt benytte mig af den slags fordele — så lad mig erindre om, at selv den højtærede statsminister for ikke så lang tid siden sagde noget om, at det er lettere at skaffe 50 mill. kr. til de gamle end 5 mill. kr. til de unge, og meningen var jo tydelig nok: de gamle har stemmeret. Ja, man fristes til at tilføje: gid vi havde noget hyppigere valg i dette land, så ville det gå bedre med fremskridt i den sociale lovgivning, så ville man være mere velvillig i den sideovre i salen, måske også i denne side.

Selv om jeg også anser det for glædeligt, at man nu vil gøre noget for de gamle, forekommer kappestriden om løfterne navnlig om skattelettelser ikke at være så glædelig, og for mig er det betænkeligt, at socialdemokratiet og de radikale har ladet sig lokke ud i konkurrence om skattelettelser. At retsforbundet gør det, forstår jeg udmærket godt; det er vi vant til. Man skal høre meget, før ørerne falder af, men jeg var forgangen dag ude i Gladsaxe og diskutere med minister Viggo Starcke, og da jeg foreholdt ham, at hans parti før sidste valg havde erklæret sig som forbitrede modstandere af indirekte skatter og efter valget havde stemt for indirekte skatter, erklærede han straks i en afbrydelse, at det passede ikke, og så — må jeg indrømme — var der ikke noget mere at diskutere om. Altså, om retsforbundet skulle love skattelettelser, tager jeg ikke så alvorligt, og det er der sikkert heller ikke mange andre der gør.

Vi har imidlertid andet at gøre end at sørge for skattelettelser. Jeg er ikke sikker på, at det just er skattelettelser, der trænger sig på, idet jeg ikke tror, det offentlige kan klare sig med væsentlig mindre indtægter, end det kan nu. Der er nemlig meget store opgaver, der skal løses, f. eks. udbygning af vej- og trafiksystemet; det kræver ganske vist ikke flere skatter, men at man bruger vejfondens midler til det, de skal bruges til. Så er der udbygning af hele den sociale lovgivning og den fornødne støtte til boligbyggeri, og der er den store opgave, som vil melde sig: statsinvestering i en ny institution baseret på atomkraft. Dertil kommer spørgsmålet om ungdommens uddannelse, skolebyggeri, universitetsbyggeri, seminariebyggeri o. s. v., uddannelse af de nødvendige lærere, støtte til dem, der skal studere; jeg mener, man må frem til studentløn. Det vil stille uhyre store krav til det offentlige. Der er også sådan et felt som den fornødne støtte til udviklingslandene, hvor Danmark ikke kan være bekendt at yde så lidt, som det faktisk hidtil har ydet.

Alt dette kalder navnlig på staten og medfører, at staten må have penge at råde over. Derfor tror jeg ikke på forsvarligheden i at forringe statens indtægter ved skattelettelser. Men jeg tror, vi skal have en skattereform, som fordeles skatterne anderledes og mere retfærdigt, og som gør opkrævningssystemet mere rationelt. Jeg forstår godt, at den højtærede statsminister ikke har turdet nævne afskaffelse af skattefradragretten, men jeg håber rigtigt nok, at socialdemokratiet efter valget er at få i tale på dette område.

Nu kunne man få det indtryk af det, jeg har sagt, at jeg altså er tilhænger af, at der skal opkræves langt større beløb i skatter. Det er jeg ikke, selv om jeg ville være det, hvis det var nødvendigt for at løse de af mig nævnte opgaver. Men jeg er af den mening, at staten kan begynde at spare, og den kan begynde at spare de 1 200 mill. kr. årligt til militærvæsenet; så bliver der vist råd til at ofre noget på ungdommens uddannelse og til løsning af de andre problemer.

Den højtærede statsminister har sagt, at vi må have valg nu, for at befolkningen kan tilkendegive sin mening om fremtidens

[Aksel Larsen.]

opgaver. Ja, det er naturligvis rigtigt. Ved et valg skal befolkningen tilkendegive sin mening om fremtidens opgaver i det omfang, den er i stand til at bedømme dem, i det omfang, den er i stand til at se skoven for valglofternes mange træer. Men den skal også tage stilling til det, der er sket hidtil, og når den højtærede statsminister taler om en alvorlig situation, og at det er nødvendigt at lade vælgerne tale, så havde det været mere korrekt, om han havde givet udtryk for en sådan opfattelse i marts måned i år, da flertallet her i tinget vedtog den nye militærordning. Det var en forøgelse af militærudgifterne. Det var en yderligere militarisering af landet på et tidspunkt, da man burde være gået den modsatte vej. Dengang foreslog jeg her i tinget, at der skulle indføres en paragraf i militærloven sigende, at denne lov træder ikke i kraft, før den er blevet bekræftet af det folketing, der fremgår af det førstkommande folketingsvalg. Vi vidste dengang, at vi skulle have folketingsvalg antagelig nu i efteråret, allersenest i maj måned til næste år. Mit forslag blev forkastet, det fik kun min stemme; der var ikke andre, der ønskede at udsætte militærlovens ikrafttræden.

Jeg ville tro, det havde været rigtigt dengang at tage et valg netop på militærspørgsmålet, og jeg vil mene, at vælgerne foruden at tænke på de fremtidige opgaver i allerhøjeste grad kan tænke på, hvad regeringen og det store flertal her i tinget har tilladt sig bag vælgernes ryg i den tid, der er gået. Hvis vælgerne tænker på det, er jeg også sikker på, at det bliver lettere at tale for og nå et resultat i arbejdet for at få afrustet Danmark og få afskaffet militarismen og derved skaffet størst mulig sikkerhed for vort land og dets befolkning.

Rosing: Den højtærede statsminister sagde i sin åbningstale bl. a. om regeringens plan om Grønland, at

„arbejdet med udbygningen af det grønlandske samfund i kulturel, social og erhvervs-mæssig henseende vil i øvrigt blive fortsat.“

Den korte, men klare sætning indeholder det, Grønland har behov for, og som den høje regering har understreget nødven-

digheden af, da den i begyndelsen af indeværende år nedsatte det såkaldte Grønlandsudvalg af 1960.

Da næsten alle større sager vedrørende grønlandske problemer praktisk taget siden nedsættelsen af udvalget er adresseret til dette til nærmere drøftelse og udtalelse, og da udvalget først nu har indledt sine drøftelser, vil det måske på nuværende tidspunkt ikke være særlig bejligt at udtale sig nærmere om de sager, som er lagt ind under dette udvalgs kommissorium, og som til sin tid i betænkningens form vil blive forelagt for folketinget. Den besvarelse, man således på nuværende tidspunkt kan vente fra den højtærede Grønlandsministers side, vil sikkert blive en henvisning til og afventning af dette udvalgs udtalelse.

Trods denne sandsynlighed vil jeg ikke desto mindre benytte lejligheden til at gøre bemærkninger om det stadig større behov for hjælp, udviklingen i Grønland har i øjeblikket.

Det er ubestrideligt, at skiftende regeringer og folketing i løbet af de sidste 10 år både på det økonomiske og lovgivningsmæssige område har truffet meget betydelige afgørelser for den igangværende udvikling i Grønland. Dette har medført, at sundhedsmæssige og bolig-mæssige forhold er blevet betydeligt forbedret, og at de arbejder og anlæg, der er nødvendige i bymæssige bebyggelser, er foretaget eller fortsat. I spørgsmålet om pris- og lønudvikling er der også sket betydelige forbedringer, men dog ikke i en sådan grad og i et sådant omfang, at det svarer til leveomkostningernes stigning og befolkningens økonomiske forpligtelser. Der er skabt et privat initiativ både inden for flere håndværksgrene og inden for den private handel.

I det kulturelle arbejde og i skoleuddannelsen noteres ligeledes en fremgang, som viser, at grønlænderen også kan hævde sig, når det gælder boglig uddannelse, men så længe kun ca. 17 pct. af de konfirmerede får chance for at blive optaget på vore ungdomsskoler, så længe en lærlingelov stadig ventes, og så længe ungdomsuddannelsen i relation til indbyggertallet er nærmest 6 gange lavere — læg mærke til: 6 gange lavere — end her i Danmark og hos vore frænder eskimoerne i Alaska, er

[Rosing.]

behøvet for en bedre uddannelse stadig stort og vil ikke blive mindre, når de store årgange om få år invaderer de grønlandske klasseværelser, som i forvejen er overbelastet og overfyldt.

Udviklingen i det store perspektiv kan nu ikke længere fortsættes uden en ny økonomisk indsats i bestræbelserne for at koncentrere befolkningen, uden yderligere udbygning af erhvervene i almindelighed og fiskeriproduktionen i særdeleshed samt uden skabelse af bedre finansieringsmuligheder for erhvervene.

Som bekendt er et af de største mål i Grønlandspolitikken det, at Grønlands spredte befolkning koncentrerer på færre steder, således at hele administrationen, vareforsyningen og produktionen vil kunne blive billigere og enklere og sådan, at befolkningen får adgang til en bedre undervisning, uddannelse og oplysning og samtidig kan nyde de kulturgoder, der almindeligvis findes på de steder, hvor større befolknings-tal findes.

For enhver må det være klart, at det er en forkert fremgangsmåde at råde de små pladers befolkning til at flytte til et andet sted uden først at sørge for, at erhvervsapparatet på tilflytningsstedet er i orden, således at tilflyttere, som sædvanligvis ikke har nogen låneforpligtelser på deres hjemsted, lettere kan klare afbetalingen af den nye og kostbare bolig, som de ved flytningen kommer ind i.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at mange grønlandske familier for tiden har ret store restancer i afbetaling af husbygning- og erhvervslån, bl. a. fordi hovederhvervet, fiskeriet, som i øjeblikket og de allerfleste steder hviler på en enkelt fisk — torsken — med ustabil forekomst, ikke for længst er omlagt til en industriproduktion, der kan modtage alle andre forhåndenværende fiskearter.

Foruden udvidelsen af rejefabrikken i Christianshåb og opførelsen af en tilsvarende i Jakobshavn, som for begges ved-

kommende kun vil fungere det halve af året, vil der efter den sidste år vedtagne lov om industrialisering af fiskerierhvervet om 5-6 år blive færdiggjort to filet- og frysefabrikker henholdsvis i Frederikshåb og Godthåb, for hvilken sidstnævntes vedkommende man har rejst spørgsmålet om at erstatte den i den vedtagne lov fuldstændige statsfinansiering med eventuel indsættelse af dansk-grønlandsk og færøsk finansiering i foretagendet. Det initiativ, der fra den kgl. grønlandske handels side er taget, er sikkert det første skridt mod privatfinansieringstankens realisation og mod fremtidens finansieringsmåde, men på nuværende tidspunkt vil jeg — til trods for min sympati for tanken — understrege nødvendigheden af, at det er statens pligt i første omgang at udbygge hovederhvervet ved anlæggelse af fabrikker, sådan som den vedtagne lov foreskriver. Vi selv har ingen midler til så store investeringer; dansk kendskab til Grønland og mulighederne deroppe er for ringe til, at der på nuværende tidspunkt kan indsættes kapital til så fjerne og usikre foretagender. Den indsats, regeringen har startet, er et nødvendigt led både til løsning af flere grønlandske problemer og til konstatering af foreliggende muligheder. Man må jo gå ud fra, at de kommende fabrikker med tiden eventuelt helt kan overgå på private hænder. Men dersom det alligevel skulle vise sig, at en dansk-grønlandsk sammenslutning ville anlægge en filet- og frysefabrik et andet sted end de i loven udpegede steder, vil jeg give det min fulde støtte.

I relation til ønsket om en koncentration af befolkningen i større mål end hidtil og samtidig med industrialiseringen af fiskerierhvervet er den tanke mig ikke fjern, at der i forståelse med de bevilligende myndigheder kunne ske en koncentration af de kommende anlægsbevillinger et par år, således at de allerfleste af bevillingerne tilfaldt de få steder, hvor erhvervsapparatet er udbygget eller udbygges. Kun på den måde bliver det muligt at udbygge skoler,

[Rosing.]

sygehuse, boliger og andre til flytningen nødvendige arrangementer på de bedste tilflytningssteder i så stor udstrækning, at de kan modtage mange familier som tilflyttere i løbet af kort tid. I øjeblikket spredes bevillingerne så meget, at de i en overskuelig fremtid ikke kan føre til nogen løsning af de omhandlede hovedproblemer, hvis man fortsætter den hidtidige praksis. Hvis man ikke for alvor og effektivt sætter kræfter og økonomiske midler ind i disse bestræbelser, vil koncentrationstanken ikke blive realiseret i løbet af en overskuelig tid. Andre store opgaver vil jo melde sig, efterhånden som befolkningen vokser med den fart, som den sidste befolkningsprognose udviser.

Som et meget vigtigt led i fiskeriets udbygning vil jeg på det kraftigste støtte de tanker, som fra både den kgl. grønlandske handels og landsrådets side er rejst med hensyn til etablering af mere sikre og målbevidste uddannelsesmuligheder i rumsø- og bankefiskeri for de grønlandske fiskere. At kunne følge fiskens bevægelser og at kunne sejle til andre havområders fiskebanker i tilfælde af, at fiskeriet svigter i de hjemlige farvande, er en sikring for erhvervet og ikke mindst for fiskeriet ved Grønland, hvor havtemperaturen svinger fra år til år både til gunst og ugunst for fiskearterne.

Den eneste finansieringsmulighed, de frie erhverv har i Grønland i øjeblikket, er erhvervsstøttemidlerne, som for første gang siden 1953 i år er forhøjet med $\frac{1}{2}$ mill. til 2 mill. kr. Denne forhøjelse betyder en vis lettelse i den nuværende situation, og vi er taknemlige for den, men finder langtfra beløbet dækkende det øjeblikkelige behov for erhvervslånemuligheder; denne kendsgerning har jeg endnu en gang i år fået bekræftet under mine samtaler med vælgerne i den forløbne sommer, og de faldne udtalelser under den sidste landsrådssamling understregede ligeledes forholdet. Vi står på tærsklen til industrialiseringen af fiskeriet, og i relation til planerne herom er det en nødvendighed at have større pengemidler til anskaffelse af større motorbåde og kuttere, som man ved er kostbare. Men man har stadig en lang venteliste af låneansøgere, fiskere, færeholdere og andre pri-

vate erhververe. Et eksempel: en låneansøgning om anskaffelse af en kutter fra 1958 med det lovhjemlede eget indskud kan først ventes bevilget i 1963. Lånemidlernes utilstrækkelighed er således en hæmsko for udbygning af de grønlandske fiskerflåder og i det hele taget for udfoldelse af privat initiativ i Grønland, hvorfor det er ønskeligt, at erhvervsstøttemidlerne — så længe der ikke findes andre finansieringsmuligheder i Grønland — forhøjes yderligere i det kommende finansår.

Vi deler fuldstændig regeringens opfattelse vedrørende indførelse af rent 12 sømils fiskeriterritorium ved Grønland og håber, at regeringen vil benytte enhver gunstig lejlighed til gennemførelsen af dette.

Lad mig så afslutte mine bemærkninger med nogle rent kulturelle ønsker. Jeg har før i denne tale berørt, hvor stort behov vi har for uddannelse og dygtiggørelse af vor hurtigt svulmende ungdom. Til trods for en rosværdig indsats i det kulturelle arbejde på alle større pladser, til trods for et aktivt foreningsliv er lokalemangelen en stor hæmsko i det kulturelle arbejde og navnlig i spørgsmålet om, hvordan man bedst kan optage ungdommens ledige timer til sunde beskæftigelser.

For at gribe hårdt om nælden og for også at omtale et problem, som jeg finder brændende i ungdomsarbejdet, kan jeg fortælle, at der er nu ansat en læge under landslægeembedet, som specielt tager sig af problemet bekæmpelsen af kønssygdomme. Det er et udmærket arrangement, men det er slet ikke nok at konstatere en sygdoms hyppighed og alle andre statistiske tal i forbindelse med sygdommen, hvis man samtidig ikke sætter noget positivt ind i bekæmpelsen. Det, der nemlig skal til, er, at man sørger for, at ungdommens ledige aftentimer optages af noget nyttigt og sundt. Her tænker jeg på gode rummelige og velindrettede fritidshjem i byerne, hvor forsamlingshusene er for små i forhold til den hurtige stigning navnlig på sådanne steder, med velmonterede hobbyrum både til den kvindelige og mandlige ungdom. Dette arbejde er henlagt til kommunerne her i landet, men alle uddannelsesformer og skolevæsenet i Grønland henhører under staten. Kunne staten ikke bekoste opfø-

[Rosing.]

relsen af disse meget tiltrængte hjem i byerne i nær fremtid og overlade driften til kommunerne? Det er den slags positive ting, der skal til, og ikke blot et statistisk materiale.

Lad mig så til slut understrege følgende. Grønland er en del af Danmark, men hører dog til de lande, der kaldes underudviklede lande, hvis behov for økonomisk, teknisk og menneskelig hjælp fra civiliserede lande er stort. Efter åbningstalen og de faldne udtalelser under åbningsdebatten anses det for betydningsfuldt, at Danmark efter bedste evne deltager i det internationale arbejde til fordel for underudviklede lande, hvilket vi alle sikkert vil være enige om. Vi grønlændere vil langtfra forsmå Danmarks og det danske folks indsats med hensyn til at starte og fortsætte udviklingen i Grønland, tværtimod; vi mener, at Danmark er det eneste land, som kan give midler og menneskelig hjælp til, at vi hurtigt kan komme over de nævnte erhvervsøkonomiske og uddannelsesmæssige problemer. Efter vore erfaringer og vort indgående kendskab til vore interne forhold er en fremskyndet og koncentreret hjælp til selvhjælp på nuværende tidspunkt ikke alene meget tiltrængt, men vil også betale sig bedst for Danmark og Grønland. Denne opfattelse af det øjeblikkelige og yderligere behov er ikke alene min, men også den menige grønlænders, folkevalgte personers og mange danskes, som har kendskab til problemerne.

Hans Schmidt: Jeg takker den højtærede statsminister for redegørelsen. Vi må jo erkende, at rigets stilling nutildags ikke blot udadtil, men mere end før i tiden også indadtil er præget af forholdene ude i verden. Det er Danmark ikke ene om. Den hastigt fremadskridende udvikling på alle områder nøder nationerne til at mødes — og til at mødes på mange måder, alt som forholdene betinger: i samarbejde eller modarbejde.

Det er modsætningsforholdet mellem vest og øst, som på afgørende måde præger udviklingen og dermed også den situation, vi står i for øjeblikket. Under selve magtkampen har det ydre styrkeforhold selvfølgelig sin store betydning, og de sidst

forløbne ugers begivenheder under FN's generalforsamling var udtryk herfor. Der er dog en anden form for styrke, henholdsvis svaghed, som jeg i denne forbindelse gerne vil påpege, fordi den i det lange løb har en lige så afgørende betydning for vor skæbne. Det forhold, jeg gerne vil påpege, er da dette, at under selve magtkampens forløb har angriberens metoder, krav og forudsætninger tilbøjelighed til at smitte af på modparten. Det vil i praksis sige, at øst ved altid på ny at gå til angreb mod vest vil tvinge vest til at antage samme samfundsstruktur og -opbygning, som øst har selv, for det er jo yderligere sådan, at de metoder, som anvendes i magtkampen, må have deres udspring og fundament i den samfundsstruktur og -opbygning, som de udgår fra, og da står øst stærkt rustet. På denne måde kan angriberens mål altså nås, uden at den kolde krig behøver at blive varm. Problemet er da dette, på hvilken måde vest kan undgå, at de gentagne angreb fra øst en skønne dag får den virkning, at verden bliver én i østens billede.

Problemet skærpes derved, at vi på forhånd er godt på vej derhen, og at det tillige må erkendes, at denne vej indtil nu stort set har været god. Men forholdene i vort eget samfund såvel som i andre dele af den gamle verden kunne tyde på, at vi er nået til et punkt, hvor der skal passes på at udviklingen ikke slår om til det modsatte af det, som er tilsigtet. Det vil være tilfældet, når statsmagten ikke mere fungerer som menneskets tjener og for menneskets velfærd, men har udviklet sig til at være dets herre og til at gøre mennesket til statsmagtens slave. Det kan gå ganske automatisk og imod enkeltmands vilje, men det ender med menneskets undergang i en almægtig stat, og der findes der ingen vej tilbage, når ingen kraft udefra kan komme til udfrielse. Det tidehvert, som vi står i nu i vore dage, er da også kendetegnet derved, at denne kraft til udfrielse ikke mere findes på jorden, hvis det skulle ske, at vesten båndlægges indefra.

Det må derfor skønnes at være fornødent, at de vestlige og i særdeleshed de vestlige europæiske stater for at undgå denne udvikling hver for sig gør det mest mulige for at styrke de små selvstyreorganer på eget område, og at de på den anden side

[Hans Schmidt.]

slutter sig mest muligt sammen for i fællesskab at kunne modstå angrebene fra øst.

På det indenrigspolitiske område må en tilrettelægning af lovgivningen med det sigte at styrke selvstyreorganerne da også kunne medføre en styrkelse af den enkeltes ansvarsfølelse såvel over for de fælles anliggender som over for de private dispositioner. Dette synspunkt vil vi også gerne gøre gældende som et supplement til den højtærede statsministers bebudelse af forhandlingerne om besparelser i centraladministrationen.

I samme forbindelse vil jeg også nævne, at det for os i slesvigsk parti står sådan, at den bebudede reform af skattesystemet med henblik på forenkling og besparelser måtte ligge på linje med det foran anførte.

Når loven om egnsudvikling tages op til revision på baggrund af de indvundne erfaringer, vil der være almindelig enighed om, at grænselandet da ikke må stå tilbage. Som den ene undtagelse fra, at særlige foranstaltninger er påkrævede, skal dog lige nævnes egnen omkring Danfosfabrikkerne. Den er tværtimod et eksempel på, hvad en enkelt mands frie initiativ kan få til at vokse frem ved hjælp af dygtige medarbejdere, som anser virksomheden for at være noget af deres eget, når betingelserne for den første start er til stede på selve egnen. En sådan foretælse kan ganske vist ikke kopieres vilkårligt og hvor som helst, men det ville være godt, om der længere mod vest i Sønderjylland kunne fremelskes noget, som godt kan være mindre omfattende end det gode eksempel på østkysten, men dog kan være med til at modvirke den store afvandring. Loven om Rømø havn er et eksempel på god vilje til at hjælpe og tillige et eksempel til efterfølgelse, så ungdommen mere end hidtil kan få mulighed for at bosætte sig eller for at finde arbejdspladser på hjemegnen dér.

Det har vist sig, at oprettelse og supplerings af husmandsbrug ikke på langt nær har kunnet klare afvandingsproblemet, hvad man vel heller ikke er gået ud fra. Men det er slesvigsk partis opfattelse, at oprettelsen af nye brug må fortsætte, dog på en mere tidsvarende måde. De nu af loven fore-

skrevne rammer for sådanne nye hjem forekommer os at være for snævre og for begrænsede. Teknikkens og mekaniserings fremstormen kræver også her noget større enheder for, at disse kan blive rentable, og for at de kan danne grundlag for en levestandard, der kan sammenlignes med den levestandard, som tilsvarende arbejdspladser i andre erhverv åbner mulighed for. Det er et spørgsmål, om man kan vente med en revision af disse love indtil den dag, hvor det skulle vise sig, at de små brug ikke kan sælges. Der er et rent menneskeligt forhold, som knytter sig hertil, og som jeg gerne vil gøre opmærksom på: der findes altid folk, og det er en lykke for samfundet, at det forholder sig sådan, som ikke synes om andet end livet på landet og om landmandsgerningen. De prøver på, om det dog ikke kan gå med et lille brug alligevel, og de kommer så ud for svære skuffelser, som ikke skulle være nødvendige, og som ikke kan være i samfundets interesse.

Det forekommer os derfor at være på tide, at en revision finder sted, at rammerne udvides i takt med teknikens udvikling, ikke mindst i takt med velstandsstigningen og i takt med alt det, der gøres for den ungdom, som søger uddannelse i andre og mere lønnende erhverv.

På den anden ende af livsbanen og omsorgen står alle de, som går ud af erhvervs livet, og de erhvervshæmmede. Slesvigsk parti giver sin tilslutning til de foranstaltninger og forbedringer af folkepensionisternes, selvpensionisternes og de erhvervshæmmedes kår, som er bragt på bane. De må være en naturlig konsekvens af den velstandsstigning, som finder sted, og af den måde, hvorpå samfundskonomen og skattekravene tilrettelægges.

Som et resultat af forudgående samtaler rettede jeg for et halvt års tid siden en skriftlig henvendelse til en kreds af medlemmer af det høje ting, hvori jeg redegjorde for forhold, som den tragiske krigs- og efterkrigstid har efterladt, og som vi gerne ser ordnet på en god måde. Det drejede sig om spørgsmål som tilbagegivelse af pensioner, tilbagebetalingshypoteker, forkøbsret på ejendomme etc. Denne henvendelse var genstand for overvejelser i det nævnte uformelle udvalg, kort forinden det høje ting tog sommerferie. Jeg går dog ud fra,

[Hans Schmidt.]

at behandlingen genoptages, så snart folketingsarbejdet tager sin begyndelse igen efter valget.

På det udenrigspolitiske område er Danmarks stilling kendetegnet ved medlemskabet i De Forenede Nationer, NATO og EFTA. Det vil med andre ord sige, at Danmark gør sin indflydelse gældende på verdensplan, under Atlantpagten og i det lille frihandelsområde. Det lille frihandelsområdes eksistens godtgør dog, at der endnu ikke kan tales om et europæisk fællesskab. Medlemskabet i disse samarbejdsorganisationer åbner Danmark en mulighed for sammen med andre lande at udøve en mæglende gerning i kampen om magten, som foregår overalt og på forskelligt plan, men tillige også mulighed for en skabende indsats til opnåelse af en konstruktiv orden af forholdet landene imellem. Det kan ske med stigende styrke og større chance, alt som opgaverne nærmer sig det hjemlige plan.

Tildragelserne på FNs sidste generalforsamling var jo et nyt varsel om, at vestens lande også må væbne sig til at kunne modstå disse kampens metoder, som er bragt i anvendelse dér. De militære våben og organisationer er nok et nødvendigt skjold mod tilsvarende trusler, men aktionerne på det storpolitiske og på det tilsvarende økonomiske plan i kampen mellem de to så forskellige samfundssyn og verdensanskuelser følger jo samme princip, som jeg skitserede indledningsvis, at det er angriberen, der bestemmer retningen. FN-generalforsamlingens forløb har nok gjort det tydeligt, at Europa ikke er det eneste tyngdepunkt i denne verdenskamp, men det er dog det tyngdepunkt, vi umiddelbart og med den stærkeste forpligtelse kan få indflydelse på. Problemet her er forholdet mellem de to sammenslutninger EWG og EFTA.

Jeg lagde med interesse og tilslutning mærke til en udtalelse, som den højtærede statsminister i denne forbindelse fremsatte på det dansk-tyske møde i Åbenrå for nylig. Statsministeren gav udtryk for den opfattelse, at tidspunktet næppe er inde, da det vil være muligt at føre det økonomiske samarbejde helt igennem til et atlantisk fællesskab. Den naturlige vej måtte gå over

et nærmere samarbejde mellem de europæiske lande med henblik på senere, når tiden viser sig moden, at overveje en nærmere tilknytning til landene på den anden side Atlanten. Ved at fremhæve denne betragtning her vil jeg gerne være med til at påpege dens afgørende betydning. For der kan være stor fare ved allerede nu, forinden det europæiske forhold er bragt nogenlunde i orden, alt for intensivt at forberede det atlantiske fællesskab. Det er altid betænkeligt at tage det næste skridt, før det første er gjort, så kommer man nemt til at stavre.

Det er jo min opfattelse, at sådan er det gået til, da der opstod to markedsområder i Europa i stedet for ét europæisk økonomisk fællesskab. Men trods stavren i en blindgade fortsætter livet jo, og den alvor, som skulle ligge over de europæiske samlingsbestrebelse, blev der stærkt og overensstemmende givet udtryk for af den højtærede statsminister og minister Erhard under det allerede nævnte dansk-tyske møde i Åbenrå. Ved dette møde faldt der også en udtalelse, som gik ud på, at en sammenslutning mellem EWG og EFTA meget sandsynligt ville få karakteren af en toldunion. En toldunion er jo ikke så indgribende for deltagerlandene, som en union af selve nationaløkonomierne er det. Det vil så være et åbent spørgsmål, om en toldunion mellem EWG og EFTA ville betyde etablering af en varig tilstand, eller den ville få karakteren af et overgangsstadium til et varigt europæisk fællesskab. Det kan måske også siges på den måde, at en økonomisk, henholdsvis en politisk lovs nødvendighed muligvis må løse dette spørgsmål i tidens løb. Men i hvert tilfælde ville en toldunion betyde et stort skridt fremad. Det er også sådan, at jeg i denne tanke om en toldunion mellem EFTA og EWG genkender den skitse om et tariffællesskab, som jeg fremførte under debatten om EFTA-konventionen i det høje ting.

Oprettelsen af en sådan toldunion eller et sådant tariffællesskab ville selvfølgelig også møde vanskeligheder, og ifølge de oplysninger, jeg i mellemtiden har indhentet, skulle en af dem være at finde ud af, på hvilket niveau den fælles ydre told skulle ligge. Det oplyses i en publikation, at både lavtariflandene og højtariflandene i begge

[Hans Schmidt.]

lejre, i EWG såvel som i EFTA, måtte bringe ofre; men det er dog sammenlagt de fleste lande.

Når tingene stilles sådan op, får man indtrykket af, at vanskelighederne er meget store, og de skal heller ikke undervurderes. Men når praktisk talt alle lande skal bringe ofre, så må man kunne gå ud fra, at disse ofre — om ikke helt så dog delvis — opvejer hinanden, når der ses på forholdet landene imellem. Konklusionen må da være denne, at det er omstillingen inden for de enkelte landes erhverv, som kræver ofre. Men omstilling er jo nødvendig under alle omstændigheder — også i et delt Europa — og efter de erfaringer, der hidtil er gjort og berettet om, synes erhvervenes folk at være mere smidige og fremsynede ved tilrettelæggelsen og omstillingen, end planlæggerne regner med. Med andre ord: vanskelighederne synes at være større på papiret end i virkeligheden.

Vanskelighederne ved at opnå enighed om en fælles ydertold formindskes også, når der gås ud fra, at Storbritanniens særstilling ved dets tilknytning til Commonwealth på forhånd gør en særegen ordning af dets forhold til Kontinentaleuropa nødvendig.

I min ovennævnte skitse til et tariffællesskab, til en toldunion mellem EWG og EFTA, var der derfor taget i betragtning, at der måtte og kunne findes og skabes en mere konstruktiv form for Englands forbindelse med de øvrige lande, muligvis som en mellemløsning, og at noget sådant måtte ske samtidig og i sammenhæng med en toldkonvention mellem „de ydre syv“ og „de indre seks“.

Men når man er nået så langt med overvejelserne, træder det også tydeligt frem, at først og fremmest den politiske vilje til en sammenslutning må være til stede. Det var da også oplysende, at minister Erhard i sin tale ved det dansk-tyske møde i Åbenrå gav udtryk for den opfattelse, dog uden nærmere at motivere dette, at den største hindring for en sammenslutning nu var at søge i den manglende politiske vilje. Deraf må man vel så have lov til at udlede, at denne politiske vilje må komme nedefra, fra folkenes dyb, og manifestere sig, så den kan høres og forstås af de vrangvillige.

Men det kan jo også tænkes, at der vil

være brug for en mæglers indsats i begge lejre, og at Danmark da atter har en sådan opgave at røgte på en eftertrykkelig måde som tungen på vægtskålen. I denne forbindelse er der så noget specielt, jeg gerne vil sige et par ord om.

Der er fra denne talerstol givet udtryk for betænkelighed ved en nær tilknytning til fællesmarkedet med henblik på, at grænselandet — set fra et nationalt dansk synspunkt — kunne lide skade ved en åben grænse. Derpå svarede jeg ved at sige, at et dansk-tysk arbejdsfællesskab for Nordslesvig ville være en garanti heroverfor. Jeg gentager dette udsagn som slesvigsk partis bidrag til den mæglergerning, Danmark måtte påtage sig ved arbejdet for en sammenslutning af EWG og EFTA.

Vi tysksindede nordslesvigere ønsker ikke selv at blive rendt over ende, og derfor ønsker vi selvfølgelig, at alle de, som under et dansk-tysk arbejdsfællesskab føler sig kaldet til medvirken på vor side, så også giver det til kende ved at give os tilslutning. Det væsentligste er dog dette, at først tilslutningen giver vort ord vægt, ikke til trods for, men fordi vi har tilknytning til det tyske folk, og fordi denne er en garanti for og en bekræftelse af, at det, vi siger, også står til troende.

Det var det ene, jeg ville sige, men ikke det første. Det andet, men ikke det sidste, er følgende: vi har heller ingen interesse i, at danskheden bliver rendt over ende af den udvikling, det frie samkvem mellem folkene og staterne måtte afstedkomme. Vi ser intet formål deri, og ej heller nærer vi et ønske herom.

I en samtale med en dansksindet nordslesviger, som jeg efter aftale gav oplægget til, sagde jeg det sådan, at hidtil var det mit indtryk, at man fra dansk side så sådan på foreningen af grænselandet med det øvrige land, at denne først da var fuldkommen, når grænselandet var ensrettet i national dansk betydning. Derimod så jeg sådan herpå, at foreningen af grænselandet med det øvrige land ville være mere fuldkommen, når de tysksindede nordslesvigere blev en korresponderende del heraf på en konstruktiv måde — hvad det dansk-tyske arbejdsfællesskab for Nordslesvig altså ville være.

Den højtærede økonomiminister har fra

[Hans Schmidt.]

denne talerstol engang for år tilbage sagt, at der hengår 30 år fra det tidspunkt, da en politisk tanke bliver fremsat, og til den dag, da den bliver virkeliggjort.

Ved det berømmelige valg den 3. april 1939 var et dansk-tysk arbejdsfællesskab for Nordslesvig mit program. Det var ikke en europæisk nødvendighed, som fostrede denne tanke, men en grænselandets nødvendighed, som jeg så var ved at fremstå.

Det er mit håb, at de to nødvendigheder får lov at mødes, når tiden er inde.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og hæve mødet.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension og lov om pension og hjælp til enker m. fl., samt om en særlig ydelse til invalide- og folkepensionister m. fl. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Betænkningen blev afgivet og omdelt i går.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 13³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks ratifikation af overenskomsten af 26. januar 1960 om Den internationale Sammenslutning for økonomisk Udvikling.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

4) *Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.*

Mødet hævet kl. 12¹⁰.

6. møde.

Onsdag den 19. oktober kl. 13³⁰.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Lannung* til boligministeren:

„Under henvisning til boligministerens besvarelse af mit spørgsmål 11. maj 1960, om boligministeren ville overveje betimeligheden af, at der i almindelighed tilsikres lejerne i større udlejningsejendomme en forkøbsret ved salg af sådanne ejendomme, vil jeg gerne spørge boligministeren om, hvor langt man er nået med den lovede overvejelse af det rejste spørgsmål med henblik på en gennemførelse af forkøbsretten.“

Lannung: Jeg har stillet mit spørgsmål om, hvor langt man er nået med den lovede overvejelse af, at der i almindelighed tilsikres lejerne i større udlejningsejendomme en forkøbsret ved salg af sådanne ejendomme, da jeg gerne vil følge sagen op, fordi vi i mit parti er meget interesserede i forkøbsrettens gennemførelse. Der har i de senere år vist sig en ikke ringe interesse hos lejerne for at blive ejere af deres egen bolig eller forretningslokale, men den vil vise sig langt større, når lejerne har sikkerhed for i tide at få meddelelse om, at ejendommen ønskes solgt og indrømmes en almindelig forkøbsret.

Det er kun naturligt, at lejerne, når en ejer ønsker at sælge en større udlejningsejendom, beboelses- eller forretningsejendom, får en mulighed for at erhverve denne i fællesskab som andelseje. Det er jo en god gammel tanke i dansk ret, at brugerne, når ejeren vil sælge, må være nærmest til at erhverve ejendommen, må have en førsteret, når ejerens ret ikke krænktes, og en sådan ret for lejerne går jo ikke sælgerens rettigheder for nær og koster ham ikke noget.

Der ligger også et betydeligt socialpolitisk og samfundsmæssigt perspektiv i denne reform. Det er et naturligt ønskemål for de fleste familier at komme til at eje deres